

Bodø bystyre mot EU

Representanter for alle partier i Bodø bystyre har skrevet under på et opprop mot norsk medlemskap i EU.

De oppfordrer andre kommunsetyrer til å gjøre det samme.

Initiativtaker var RVs formannskapsmedlem Brigte Kristensen, som fornøyd poserer på ytre venstre.

Mer om oppropet på side 4

Foto: Gunnar Hagen

Statsbudsjettet

Fattig-Norge må gå til aksjon mot nedskjæringene til kommunene, sier både RV og Enebakk-ordfører Einar Holstad (KrF). Han inviterer de 200 fattigste kommunene i landet til samling i Oslo 5. desember.

Side 6

Prinsippprogrammet

Aksel Nærstad har laget et motforslag til programkomiteens prinsippprogramforslag. Hans begrunnelse og utkast står på

midtsidene

Kommunevalget

Snart er det kommunevalg. Forbered arbeidet og still liste, sier RVs ledelse. Vi er skeptiske til bli gjenvalgt for fjerde gang bare for diskutere de samme sakene med de samme folka, sier de i Saltdal. En plattform for utvidet RV-arbeid, sier de i Bodø. Se

side 11

Fullt trøkk i EU-innspurten

Ja-kjøret fra regjeringa og NHO vil bli enormt de siste ukene fram til folkeavstemninga. Storborgerskapet satser alt på få Norge inn i EU. Det vil daglig komme løfter og trusler, skremselspropaganda, halv-sannheter, løgner og fordreiningar for å vippe flertallet over til et ja.

Ikke undervurder hva statsmakta, Arbeiderpartiledelsen og NHO kan få til!

OPPRØR

Alle som har stått på kommunevalgslister eller fylkestingslister får årets tre siste numre gratis tilsendt. Vi håper dere finner bladet lesverdig og lærerikt. Medlemmer av RV får Opprør gratis, men en kan også tegne abonnement på Opprør for 100 kroner i året. Medlemskap i RV koster kr 200.

Adresser for innmelding og abonnementstegning står inne i bladet.

Leder

Slapp ikke av

Seieren på LO-kongressen var historisk og svært viktig. Men regjeringa følte seg sikker på seier og brukte ikke alle sine ressurser. Regjeringas svar kom på Kommuneforbundets landsmøte. En sikker neiseier ble tatt for gitt mens Jaglands EU-tropper jobba bak kulissene og hindra den venta seieren. En kan selvfølgelig skyld på at landsmøtet besto av menn nær ledelsen i sine kommuner. Men hovedgrunnen til nederlaget på landsmøtet var uoppmerksomhet. Men den som sløver i nærkamp med Arbeiderpartiet, gjør ikke det ustraffa.

Vi har altså både lært at vi kan slå dem, og at en tilsynelatende sikker seier kan skusles bort. Unner vi Ap-toppen en slik seier, på grunn av ekstra innsats fra deres side i innspurten?

De siste ukene vil vi få se kampanjer som er så jævlige at de færreste av oss tør spå dem på forhånd. Regjeringa har jo også i flere år sørga for å bløtgjøre oss gjennom snakk om saklig debatt og at alle standpunkter er like gode. Økonomisk press og lokking er bare forbokstaven. Ap toppen taper ikke uten at vi må tåle et uvær av minst orkans styrke. Og det gjør vi!

EØS

Det er en hyggelig trussel hvis vi mister EØS-avtalen etter et nei. Her kan ikke regjeringa ha tenkt seg om. Det er jo til vår fordel om EØS-avtalens sies opp.

Får vi en kansellert EØS-avtale gratis på kjøpet ved et nei, har vi virkelig fått i pose og sekk.

Så lett går det nok ikke. Men vår parole står fast: Først nei til EU, så ut av EØS!

Fullt trøkk i EU-innspurten

Ja-kjøret fra regjeringa og NHO vil bli enormt de siste ukene fram til folkestemminga. Storborgerskapet satsar alt på å få Norge inn i EU. Det vil daglig komme løfter og trusler, skremselspropaganda, halvsannheter, løgner og fordreiningar for å vippe flertallet over til et ja. Ikke undervurder hva statsmakta, Arbeiderpartiledelsen og NHO kan få til!

Nei-bevegelsen har aktivistene, de folkelige organisasjonene på sin side, og alt å tjene på å få fram fakta om EU. Mulighetene for å seire igjen er gode. Men det krever full innsats fram til valglokale stenger. Hva du og resten av RV gjør i ukene framover kan være avgjørende for resultatet 28. november. Trå til!

Kampen mot EU-medlemskap er både en nasjonal kamp og klassekamp. Kjernespoersmålet er norsk sjørråderett. Å gi opp sjørrå-

deretten betyr dårligere vilkår for arbeiderklassen og folket både i dag og for mulighetene til å vinne i framtidige kamper. For å vinne EU-kampen er det viktig at parolen som RV kjører i spiss, ØForsvar norsk sjørråderett - stem NEI til salg av Norge - og innholdet i den, blir sentral i innspurten.

EU er danna ut i fra storkapitalens behov og interesser. Når Brundtland snakker om at øviø er tjent med EU-medlemskap, snakker hun om monopolborgerskapets interesser. Når NHO og regjeringa vil ha Norge inn i EU, er det ut i fra hva som tjener storborgerskapet. Det er bare RV av partiene som snakker om klasseinteressene i EU-kampen. Det blir viktig å få klasseperspektivet enda tydeligere fram nå i innspurten.

Ja-sida har gjort en del forsøk på å framstille nei-bevegelsen som snever og usolidarisk. Den har ikke lyktes særlig godt, men

mange tvilere har #gått på" argumentasjonen om at EU sikrer freden og gir større muligheter for internasjonal solidaritet. De delene av nei-bevegelsen som er NATO-tilhengere og har støtta opp om imperialistisk undertrykking i ulike varianter, har problemer med å møte argumentasjonen. Derfor blir RVs rolle så viktig. Vi må få fram EUs imperialistiske karakter, planene om EU-hæren som skal beskytte EUs økonomiske og politiske interesser overalt i verden. For Solidaritet med 3. verden og fredsarbeid i Norge er et nei-flertall 28. november nå det viktigste.

Det er ikke nødvendig med noen moralske pekefinger om å kaste kreftene inn for et nei-flertall. Du er like klar over hvor viktig det er som meg. Nå gjelder det!

Lykke til!

Aksel

Ingen tid til å hvile på laurbærene!

Nei-seieren på LO-kongressen må brukes til opptrapping av innsatsen i fagbevegelsen.

Nei til EU-vedtaket på LO-kongressen var en svært viktig seier, etter et omfattende forarbeid gjennom flere år. Dette vedtaket var uten tvil mest i samsvar med LO-medlemmenes syn.

Det blir nå ennå lettere å stå fram og organisere og mobilisere EU-motstanden i fagbevegelsen, og blant arbeidsfolk. Det har også stor betydning at kongressen avviste med overveldende flertall at fagbevegelsen ikke skulle ta stilling i EU-saken. Det blir tydeligere og tydeligere

at EU-kampen også er klassekamp. Toppene i samfunnet, med NHO og DNA regjeringa i spissen vil nå sette inn en voldsom ja-offensiv de siste to månedene. Trusselen om nedleggning av arbeidsplasser og dårligere økonomi uten EU-medlemskap vil komme i ukende omfang, kombinert med lovnader om skatt- og renteletelse og andre økonomiske fordeler ved et EU-ja. Alle midler vil bli tatt i bruk.

RVs landsstyre vil utfordre sentralstyret i Arbeiderpartiet til å respektere LO-kongressens vedtak framfor å gå NHOs ærend.

Nei-innsatsen i fagbevegelsen fram til 28. november vil bli av avgjørende betydning for utfallet. Det er fagbevegelsen som må være hovedkrafta i å slå tilbake skreem-

selspropagandaen om at arbeidsplassene trues uten EU-medlemskap. Det er fagbevegelsen sjøl som må avlive mytene om at velferdsstaten og faglige rettigheter ikke blir svekker i EU.

Landsstyret i RV oppfordrer:

1. alle ledd i fagbevegelsen, både i og utenfor LO, om å sette EU-saken på dagsorden og ta stilling i den viktigste faglige kampen i høst.
2. nei folk i hele fagbevegelsen til å arbeide for tilslutning til det landsomfattende faglige oppropet blant arbeidskamerater, tillitsvalgte, og fra klubber og avdelinger.
3. lokal faglige samorganisasjoner til å aksjonere på arbeidsplassene mot EU.
4. til å mobilisere fagforeninger til å markere sin EU-motstand ved den

landsomfattende demonstrasjonen mot EU den 19. november i Oslo.

5. til å arbeide for å få fagforeningsrepresentanter som er i mot

EU-systemet fra EU-land, Sverige og Finland, til å komme til Norge i slutfasen av EU-kampen.

Kvinnebrosjyre

RV har laga en ny hendig liten brosjyre om EU og kvinner. Den heter «EU – ikke noe for kvinnfolk!».

På forsida heter det: «EU er ikke skapt for eller av kvinner. Kampen for kvinnefrigjøring skjer best utafor Europaunionen. Kvinner stem nei!»

Bestill den på RV-kontoret!

Telefon 22 38 42 50, fax 22 38 46 02

OPPRØR

Ansvarlig redaktør: Ove Bengt Berg
I redaksjonen dette nr: Rune Soma, Kari Celius, Kristin Johansen,
Pål Ravnsborg -Gjertsen

Innlegg sendes til: Opprør/Rød Valgallianse,
Gjøteborggt. 8, 0566 Oslo
Tlf: 22 38 42 50, 09-16.00 og 122 38 43 76 mandag 16.00-19.00

Foreslå mange!

Landsmøtet i RV i februar skal velge nytt landsstyre og ny dagligledelse. For å forberede valget ber nominasjonskomiteen RVs medlemmer om å foreslå nye kandidater.

– Mange forslag, uten for nøye finsikting, oppfordrer nominasjonskomiteens leder.

Av Ove Bengt Berg

– Leder av nominasjonskomiteen, Per-Gunnar Skotåm, hvem bør nomineres?

– Vi ønsker forslag på kamerater som er aktivt med i klassekampen, er aktiv i parlamentariske organer eller spiller en politisk rolle på andre felter.

– Men er dagens ledelse så dårlig, da?

– Nei, men vi ønsker sjølsagt et så breitt grunnlag av kandidater som

mulig. Det er jo uansett alltid noen som vil trekke seg. Nomineringer er første ledd i å utvikle mange kandidater til en best mulig ledelse. Vi har inne 100 navn, men vi ønsker oss enda flere kandidater.

Konstruktiv uenighet - politisk allsidig

– Målet er at landsmøtet skal kunne velge en ledelse som klarer å jobbe sammen etter å ha vært uenige. Det vil si at ledelsen er uenige på en konstruktiv måte. Samtidig bør ledelsen bestå av personer som gjør den politisk allsidig.

– Hvis det finnes kandidater utafør Osloområdet som kunne tenke seg å være tillitsvalgt på hel- eller deltid, ønsker vi gjerne forslag på slike.

– Er det virkelig reelt at dere ønsker nomineringer?

– Ja. Kandidatene er ikke plukka ut på forhånd. Men det er vår oppgave å arbeide fram forslag til en ledelse. Det finnes mulige kandidater som kan tenke seg å sitte i ledelsen, men som må ha avklart praktiske, økonomiske eller personlige forhold på forhånd. Blir vi kjent med slike forhold allerede

nå, kan vi prøve å finne løsninger som gjør at flere kan godta å bli valgt.

Innen 20. november

– Er nominasjonskomiteen en valgkomite?

– Nei. Landsmøtet velger sin egen valgkomite, og landsmøtet avgjør til slutt hvem som skal sitte i den nye ledelsen. Men nominasjonskomiteen skal forberede valgkomiteens arbeid, slik at den får et best mulig utgangspunkt på et hektisk og kort landsmøte.

Nominasjonskomiteen

Per-Gunnar Skotåm, leder
Eli Berg, Tromsø
Gudrun Høverstad, Oslo
Steinar Nørstebø, Bergen
Solveig Onøyen, Nordland
Liv Thommesen, Trondheim
Oskar Pedersen, Rød Ungdom

Forslag bes sendt til
Nominasjonskomiteen, RV,
Gøteborggt. 8A, 0566 Oslo.

RVs leder ber oss alt nå å tenke på å stille lister.

Foto: OBB

RV og kommunevalget

Still lister!

Nominasjonene av kommunevalglistene er i full gang i de fleste partiene. Et halvt år før fristen for innlevering av listene går ut (1. juni) har diskusjonene om valget knapt nok starta i RV. Og det er mange ulike syn!

Av Aksel Nærstad

Forankringa i lokalmiljøene, representanter i mange kommunestyre og lister i over 100 kommuner har vært noen av RVs viktigste styrker. Det er mye gjennom arbeidet i fagforeninger, lokale aksjoner og i annet arbeid i lokalsamfunnene som internasjonal solidaritet og kvinnekamp, at RV har vunnet tillit og støtte. Og RVs representanter i kommunestyre og fylkesting har gjort en kjempejobb i alle år. De har fått personlig tillit og gitt RV tillit og oppslutning. Innsatsen har betydd en god del for å støtte folk i konkrete saker og aksjoner, for få fram skillelinjer mellom partier og for å avdekke snusk. Erfaringene er også entydige om at der RV er representert i kommunestyre, er den utenomparlamentariske aktiviteten fra RVerne større enn der vi ikke er representert.

Men RVs organisasjon er svak mange steder. Og flere steder der vi har stilt liste, eksisterer det ikke noe RV-gruppe. Vi har løfta oss etter håret mange steder for å klare å stille lister. Mange tenker at vi verken orker eller klarer å stille så mange lister nå.

Mange av RVs representanter i kommunestyre og fylkesting har jobba mye aleine, og mange har vært representant i flere perioder. Jeg veit at mange har planer om å ikke stille til gjenvalg. De synes det er på tide at andre overtar. Men de fleste stedene er det ingen som tenker at de vil overta.

Det viktigste nå er å få igang disku-

sjonene om kommunevalget og hva RV skal gjøre. Oppfordringer fra ledelsen om listestilling og nominasjoner vil falle dødt til jorda om vi ikke får diskusjoner igang om erfaringene fra arbeidet vi driver, og om hva som bør være RVs linje. I dette nummeret av Opprør står det reportasjer fra Bodø og Saltdal som tar opp disse spørsmåla. Her kaster jeg fram mine foreløpige synspunkter om valget i 1995 i stikkordsform for å bidra til debatten:

– Representasjon i kommunestyre og fylkesting er en viktig bærebjelke for den revolusjonære bevegelsen. Å være representert styrker også det utenomparlamentariske arbeidet og mulighetene til å opprettholde RV-organisering. Vi bør satse på å beholde representasjonen i de kommunestyrene og fylkestingene vi er i dag, og vi bør satse på å bli valgt inn 10-20 steder til.

– Det må arbeides med å lage kollektiver som fungerer der vi kan bli representert i kommunestyre og fylkesting.

– RV bør i samarbeid med Rød Ungdom sette igang en kampanje for å bygge ut Rød Ungdom over hele landet for å styrke den revolusjonære bevegelsen og sikre dens framtid. Ungdommene som verves bør ikke bindes opp i verv i kommunestyre o.l., men de bør mobiliseres til å være med på å stille RV-lister. Det holder ikke å satse på 40-åringene som engang var aktive.

– Å stille flest mulig lister er viktig for å opprettholde den revolusjonære bevegelsen som en landsomfattende bevegelse. Hvor mange RV-lister vi klarer å stille må det mere konkrete undersøkelser og diskusjoner til for å avgjøre, men i utgangspunktet vil jeg stille målsettinga på 110 lister som i 1991.

– Arbeidet vi har drevet i hele landet, EU-kampen og RV-representasjonen på Stortinget gjør det mulig å øke oppslutninga ved valget. Det vil bety en del for mulighetene til videre organisering og kamp. Å gå fram fra 1,5 i 1991 til 2% i 1995 bør være en realistisk målsetting.

Forholdene skal legges til rette for at alle skal kunne delta i landsstyret. Her Nina Aakernes med sønn. Foto: OBB

Gjør neifolk til aktivister!

Massearbeid er å organisere

Mens RVerne flest har dårlig samvittighet for all den postkassautdelinga de ikke rekker, er Brigte Kristensen i Bodø av den motsatte meninga.

– Jeg har dårlig samvittighet hvis jeg sjøl må dele ut alt EU-materiell i postkassene, sier han. Det betyr nemlig at jeg ikke har mobilisert andre til å gjøre noe. Dermed blir nei-velgerne værende uvirksomme, og de får ikke en aktivitet som utvikler dem og gjør dem ansvarlige overfor sitt standpunkt. Neifolk som er aktive blir konsolidert og skifter dermed ikke så lett mening. Og kanskje får de lyst på mer politikk av de politiske erfaringene de får, sier Brigte.

– Rollen til aktive RVerne må være å aktivisere andre. Slipp andre til, la andre gjøre noe.

– Men det betyr jo at aktivistene blir pamper som bare sitter på et kontor og gir ordre?

– Nei. Vi får ikke noe mindre å gjøre sjøl, men det

blir gjort så mye mer. For det første må jeg utvikle et nett av utdelere. Så reiser jeg sjøl rundt til utdelerne med materiellet. På den måte får jeg mer tid til annet politisk arbeid som ikke så mange andre kan gjøre, som for eksempel å ta initiativ som oppropet blant kommunestyremedlemmene mot EU.

– Utdelene tar rundt 100 postkasser hver. Det er bare 2-3 som er negative til slikt arbeid av 25 jeg spør. Et slikt nett som består av flere, blir mer pålitelig, enn om EU-motstanden skal utføres av personer som gjør alt, fra postkassautdeling til politiske initiativ. Særlig vil vi merke det i vanskelige politiske situasjoner, hevder Brigte.

– Jo flere vi får til å jobbe, jo mer har vi gjort for å få til et nei, og på sikt også sosialismen. Vi bør lære av den gamle kineseren Mao som sa at «Det finnes ikke folk, og det finnes masser av folk». Hvor mange vi kan mobilisere sier noe om hvor flinke vi er til å drive massearbeid. Derfor er min oppfordring til RVerne over hele landet «organisere» avslutter Brigte Kristensen.

Bodø bystyre med vedtak mot EU

Flertallet i Bodø kommunestyre sier nei til EU-medlemskap. Dette har de gjort gjennom et opprop til Bodøs befolkning. RVs formannskapsmedlem Brigte Kristensen tok initiativ til ei slik underskriftsliste. Underskriverne har vært med på utforme oppropet.

Det er en fornøyd Kristensen som forteller om oppropet. Er det noen kommuner som har gjort noe tilsvarende, spør han utfordrende. I hvertfall er

vel vi den største byen. Folks holdning til EU er kanskje er viktigere og mer reelt skille enn partigrensene, sier han.

Samtlige gruppeledere i Bodø har skrevet under, og i alt 28 av 47 kommunestyrerepresentanter. Flertallet er nok enda større, sier Brigte, for det finnes både motstandere og tvilere som ikke tør tone flagg. Antallet tilhengere er nok svært lavt.

Sjølråderetten samler

Det er kravet om sjølstyre som samler Bodø-politikere best. En av SVs medlemmer i bystyret, Gunn Strand Hutchinson, sier at spørsmålet om sjølråderetten er kjernen i årsaken til Nord-Norges bastante nei. Vi er vant til å bli fjernstyrt fra Oslo. Det er

langt til Oslo, men det er lenger til Brussel.

Alle påvirket oppropet

Kristensen la opp til et kort og poengtert opprop. Men politikerne var ikke villig til å godta hva som helst. De hadde hver sine hjertesaker som de enten ville ha med, eller formulert på en spesiell måte. Men da alle var enige i at det var viktig få til et opprop, greidde Bodøpolitikere å samarbeide seg fram til et felles opprop.

Flere kommuneopprop

RVs landsstyre har oppfordret til flere slike opprop fra kommunestyremedlemmer mot EU. Det er kanskje lettere å få til enn vi tror?

Fra møtet i Bodø.

Foto: OBB.

Bodø RV

Forenlig å jobbe breitt og markere RV

Nordland RV starta den nest siste måneden før EU-avstemninga med et mobiliseringsmøte for RVer i Bodø. På et godt besøkt møte med 20 deltakere fikk deltakerne både diskutere og lære politikk. Samtidig deltok alle på RV-standen mot EU.

Hovedhensikten med møtet var å understreke nødvendigheten av RVs aktivitet i neifronten.

Per-Gunnar Skotåm innledet til diskusjon om sjølråderetten. I Bodø var det liten uenighet om betydninga og riktigheten av å stille en slik parole. Skotåm la særlig vekt på å framheve klasseinnholdet og det anti-imperialistiske i denne parola.

Velferd

Brit Unni Arntsen framheva EUs trusler mot velferdsstaten og truslene mot kvinnene.

Olav Eldøen fra Saltidal innledet på dette punktet. Han

tok utgangspunkt i at meningsmålinger i Nordland viser at det kanskje er så mye som 70-80 prosent som sier de vil stemme nei. Men det er jo ikke sikkert at det holder. Det er et problem at jafolka ikke er synlige, og ikke kommer ut på barmark for å kjempe for sitt syn. det er vanskelig å få dem til debatter.

I en slik situasjon er det svært viktig å ta vare på nei-folka. Det er fint at de sier nei i dag, men målet vårt er jo at de sier nei også 28/11. Sjøl i

Nordland er det tøft å si nei. Derfor må vi gi rom for dem til fortsatt å være nei, og ta vare på dem.

Opprop og kultur

Enkle opprop av typen «Vi stemmer nei», kan være en mulighet. Enkle «hjemmestrikka» løpesedler er en annen mulighet. Det har den positive sida at en må sette seg inn i sakene.

Kulturarrangement kan være et tiltak. I Rognan samlet de 100 mennesker på en kul-

turkveld fra kl 21 til 3 på natta, med både lokale og inviterte kulturkrefter. Til kultur må en ikke stille for strenge krav, for kultur er først og fremst en grasrotbevegelse. Sjøl hadde han og en annen RVer skapt figuren «Arthur», en EU-tviler.

Ikke glem flyktninger

Det ble etterlyst opprop som gjør det mulig for innvandrere og flyktninger å skrive under på.

Ikke titusener til avisene

Å lage opprop beregna på offentliggjøring i store etablerte aviser, koster mye. I stedet for å bruke 10-12 000 kroner på å støtte kommersielle aviser, kunne en bruke det samme beløpet på å utgi en lokal nei-

avis der en har kontroll med alt stoffet.

RV trengs

Det er uheldig hvis det skapes det inntrykket at neifronten er lik Senterpartiet. Lokal styrke plasserer RV synlig i landskapet, og RV er en kraft i fronten. Jf kommunestyreopporet og egne stands og løpesedler. Deltakerne kom fram til at det å jobbe breitt og ha egenmobilisering går svært godt sammen. At det ikke kom enda flere, var nok en følge av at de var opphengt i fronten, og ikke fikk andre til å jobbe for seg.

RVerne dro kunnskapsrike tilbake til sine hjemsteder, godt lasta med RVs EU-materiell.

OBB

Bodø-opp-ropet

Vi som stiller oss bak dette re-presenterer samtlige politiske partier i bystyret og har ulike grunner for å gå imot norsk medlemskap i EU. Men vi er enige om følgende:

Ved medlemskap overgir vi råderetten i avgjørende spørsmål til EU. Beslutningene flyttes lenger bort fra dem det angår. EU-domstolen har fastslått at EU-retten går foran Grunnloven og forfatningen i medlemslandene. Maastricht-traktaten, Romatraktaten og vedtak i EUs organer blir overordnet det norske lovverket og det norske Stortinget. Disse organene står ikke ansvarlig overfor – og kan ikke skiftes ut av folket i valg. Innsynsrett og offentlighet i forvaltningen står svakt.

Et forpliktende internasjonalt samarbeid er nødvendig for fred og sikkerhet, for å jevne ut kløfta mellom rike land og fattige land og for å løse miljøproblemene. Men den typen overnasjonalitet, sentralisering og fjernstyring som EU representerer, kan skape flere problemer enn det løser. Dette er ikke veien å gå verken for å løse de store internasjonale problemene eller de lokale og nære.

Politikken i Norge bør fremdeles fastlegges etter demokratisk diskusjon og valg her i landet.

Undertegnet av gruppelederne for Rød Valgallianse, Sosialistisk Venstreparti, Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og uavhengige, innvalgt for Fremskrittspartiet.

Kvinnedugnad på Stortinget

Storingsgruppa inviterte førti kvinner til å delta i et politisk eksperiment: Å lage RVs innlegg til stortingsdebatten om regjeringas EU-melding gjennom en dugnad. – Et spennende og vellykka prosjekt, oppsummerer Mai Gythfeldt, RVs vararepresentant på Stortinget.

Av Kristin M. Johansen

– Hvordan oppsto denne ideen?

– Kunnskapen er ute blant folk, og ikke hos oss som sitter på tinget. Det betyr å ta folk på alvor.

Det viktigste er å ta beslutninger nær folk. For oss som jobber i stortingsgruppa, er det helt avgjørende at vi trekker til oss folk fra

verden utafor stortingsmiljøet. Vi må unngå å bli isolert. Derfor er det viktig at vi finner metoder som bygger på et bredt kollektiv når viktige politiske saker skal behandles, sier Mai.

Storingsgruppa sendte ut invitasjon til kvinner både i og utafor RV med bakgrunn i forskjellige yrker og miljøer. Alle fikk i oppgave å spørre tre personer om deres viktigste argumenter mot, evt. for EU. Ti personer utafor

storingsgruppa deltok, og under en tre timer lange dugnaden ble argumentene samlet og bearbeidet. Hverdagen skulle beskrives i stikkordsform og gruppa diskuterte hvilke endringer i samfunnet som må til, folks drømmer og visjoner.

– Tilslutt stilte vi spørsmålet: Hvor er kollisjonspunktene? Hva er EU og hvordan svarer EU-samfunnet med våre visjoner, forteller Mai.

– Hva synes du om resultatet?

– Jeg er veldig fornøyd. Dugnaden fungerte bra som metode, ihverfall til denne oppgaven. Vi fikk udelt positive tilbakemeldinger fra de som deltok. Under stortingsbehandlingen av EU-meldinga hadde vi stands, appell og løpe-

seddelutdeling utafor Stortinget.

– Hva slags reaksjoner har dere fått på innholdet?

– Vi har fått forskjellige reaksjoner, mye positivt, men også kritikk. Bl.a. at det var for lite fakta i argumentasjonen.

– Bildet av kvinnene i Norge som «enkle», slitne, stressa og dobbeltarbeidende - blir ikke dette litt svulstig og ensidig?

– Jeg er ikke enig i at det er svulstig, men det var et stort problem at vi var nødt til å kutte mange konkrete eksempler som gruppa hadde utarbeida. Tida er knapp på stortingets talerstol, og under denne debatten var det ikke tilgang til replikker eller flere innlegg.

Mai Gythfeldt

Kvinnetale i Stortinget

Fru Brundtland reiser for tida land og strand rundt.

Nå har hun tid til å besøke hver av krok i Norge.

Nå skal vi slitere, som ennå ikke har forstått fakta, overtales til å si ja til EU.

Makta vet best. Hadde et medlemskap vært en trussel mot velferdsstaten vår, ville jeg ikke kunnet anbefale det norske folket å stemme ja, forteller hun

oss.

Men spørsmålet om ja eller nei til EU er ikke bare et spørsmål om å forstå Brundtlands og NHOs fakta. For mange av oss er det et klassespørsmål. Derfor sa LO-kongressen nei, til tross for Brundtlands anstrengelser. Derfor tror vi i RV at den beste metoden for å få gode argumenter mot EU, er å lytte til kvinner på grasrota, lytte til virkeligheten.

Derfor inviterte vi til kvinnedugnad for å lage dette innlegget.

Og kvinnene kom: I alle aldre fra 19 til 70 år stilte de opp. En arbeidsløs, sykepleier, førskolelærer, industriarbeider, pensjonist for å nevne noen. Enslige, en- to- og trebarnsmødre, bestemødre. Gifte, skilte og samboende. Sammen diskuterte vi hverdagen vår, samfunnet, våre drømmer og EU. Vi valgte å se på vår virkelighet.

Norge er ikke et paradys, men vi har det bedre enn i mange andre land. Vi er ikke lenger bare hustruer og mødre -, eller som gifte kvinner i Portugal som ikke en gang blir registrert på arbeidsledighetsstatistikken. Vi er ennå så privilegerte at vi ikke er helt avhengige av barn og slektninger når vi blir eldre. Vi behøver ikke våre rike for at unga våre skal få utdanning eller ha dyre for-

Eu-debatt på Stortinget i dag torsdag 29. sept.

Regjeringas EU-melding diskuteres i dag på Stortinget. Rød Valgallianse har overlatt sitt EU-innlegg til kvinnene. En gjeng kvinner i alle aldre og fra forskjellige yrker og miljøer har på dugnad laget RVs innlegg i EU-debatten. Noen av spørsmåla vi tok opp er:

**Hva slags samfunn vil vi ha?
Hvordan få en bedre og mer menneskelig hverdag?
Er EU svaret?**

Kom og hør kvinnenes mening!

Hva vi kom fram til kan du høre utafor Stortinget i dag. Rød Valgallianses representant Mai Gythfeldt holder innlegg på "Dasslokket"

Stortings plass, ved Chr. Krogh-statuen torsdag 29. september kl. 12-12.30, kl. 15-15.30 og 16-16.30

Rød Valgallianses Stortingsgruppe

Kvinner EU-nei et mysterium?

Men ikke noe mysterium for kvinner Rød Valgallianse har snakket med.

de, så lenge den ikke hindrer den frie konkurransen. Men hvem tror at det er mulig å opprettholde vår velferd når alle de ytre rammene for landets økonomi er dirigert fra Brussel?

Vi er overbeviste om at vi har større muligheter for å forsvare rettighetene våre dersom vi står utafor EU. Vi vil møte dem som styrer ansikt mot ansikt. Vi vil ikke at saker som angår oss skal avgjøres i hemmelighet, som i Brussel.

Ja-folket sier de vil til Brussel for å skape fred og løse konflikter i verden. Men det er en brutal krig som allerede foregår i kjølvannet av kapitalismen. Det er en krig som dreper barn og ikke soldater, en krig som ikke bomber militære mål, men som ødelegger folks livsvilkår og smuldrer opp hele politiske systemer.

Lille Norge er allerede en del av denne krigen. Vi er allerede med på å utbytte land i sør. Men et EU-medlemskap vil forflytte oss fra de bakre rekker til frontlinja i denne krigen. EU har ikke som mål å skape fred og likhet i denne verden. EU har som mål å sikre at deres egne multinasjonale selskaper tjener penger på bekostning av USAs og Japans, at deres egne kan bli store nok til å konkurrere ut andre på verdensmarkedet. EU vil ha mer makt. Det blir det ikke mye fred av. At EU samtidig bygger opp en egen hær for å sikre sine egne interesser, skremmer oss enda mer

Mange i dette landet har allerede opplevd en verdenskrig. Når vi ser hvordan tysk imperialism for tida brer seg utover i »st-Europa og Asia, er det vanskelig å forstå at vi nå frivillig skal alliere oss med de samme kreftene som vi for femti år siden var så stolte over at vi reiste kamp mot.

Derfor sier vi nei. Derfor reagerer vi kvinner mot denne overmakta og kjenner i mage og hjerte at dette er helt feil. Denne utviklinga vil vi ikke si JA til!

sikringer for å være sikra legehjelp. Men alt dette er rettigheter og en virkelighet som vi ikke har fått opp i henda. Den har vi måttet slåss for bl.a. gjennom våre fagforeninger og forbund hvor vi har styrke og personlig beskyttelse gjennom kollektive avtaler i motsetning til EUs individuelle avtaler.

Likevel er vi slitne og får ikke hverdagen til å strekke til. Vi har ikke tid til å gjøre alt vi syns vi bør som yrkesaktive, mødre og mennesker. Dobbeltarbeidet og stresset gir oss fysiske smerter og plager og er i ferd med å gi oss kortere levetid enn menn. Vi er bekymra for framtida til unga våre. Vi er bekymra for ressursoverforbruket og framtida for hele kloden.

Så drømmene våre er enkle og handler om 6-timersdagen som ville gi oss mer tid til familie og venner, mer tid til å ta vare på kroppene og sjelene våre. Vi ønsker oss et sam-

funn hvor vi ikke er mindreverdige fordi vi er kvinner eller har en annen hudfarge. Vi vil at det skal bli slutt på at kroppene våre selges. Vi fabulerer om en økonomi å leve av, at barnehage, kollektiv-transport og andre samfunnsnyttige goder må være gratis, og at vi har kollektiv organisering av hverdagen slik at vi får mindre hjemmearbeid og mer fellesskap. Og vi ønsker ikke å være blant de rike og privilegerte i verden, men ser for oss en ressursbruk og -fordeling som kan sikre generasjonene etter oss en levelig framtid over hele kloden.

Vi forstår godt at ministre, statssekretærer, statsfeminister og hele skulderputeligaen henger seg opp i at vi vil få så bra likestillingslovgivning dersom vi kommer i EU. Men for oss som bærer byrdene, for oss som vasker vår egen møkk, for oss som ikke har råd til å kjøpe oss hjelp når dobbeltarbeidet blir for hardt, er formelle rettigheter bra,

men ikke avgjørende. Til tross for EUs likelønnsdirektiv så øker lønnsforskjellene mellom kvinner og menn i de fleste EU-landa.

Vi må ha ei lønn å leve av. Det er den økonomiske virkeligheten som setter rammer for livene våre.

Vi ønsker offentlig styring. I EU er det markedskreftene som skal ha fritt spillerom. Derfor blir maten produsert der man kan tjene mest, sjøl om det er vanvittig å legge ned såkalt ulønnsomt jordbruk som er bygd opp av generasjoners slit i en verden som sulter. Derfor tillater EU at maten tilsettes stoffer for å forlenge holdbarhet og dermed salgbarhet, til tross for at disse stoffene forgifter folk. Kapitalistene skal tjene mere penger, derfor må lønnsforskjellene bli større, normalarbeidsdagen må bort, de må få bruke arbeidskrafta så fleksibelt som mulig. Hindringer for kapitalistene hindrer konkurransen og skal derfor bort. Velferden er et nasjonalt anliggen-

Fattig-Norge til aksjon mot regjeringa

– Reduksjon på 3,4 milliarder i overføringa til kommunene som følge av endringer i skattøret.

– Pålegg om at kommunenes innbetalinger til pensjonskassene skal øke med 1 milliard.

Dette er finansminister Sigbjørn Johnsen's «gave» til kommunesektoren i regjeringas forslag til statsbudsjett neste år. Innstramningene som foreslås vekker harme i kommune-Norge. Enebakk-ordfører Einar Holstad (KrF) inviterer de 200 fattigste kommunene i landet til samling i Oslo 5. desember.

Av Espen Mathisen

1994 ser ut til å bli et over-skuddsår for kommunesektoren, sjøl om regjeringa endra fordelingsnøkkel til fordel for seg sjøl ved behandlinga av årets budsjett. Grunnen til overskuddet er en ekstraordinær stor skatteinngang som mer enn oppveier inntektstapet. Men fra 1995 skal det være slutt.

Nytt skattøre

I forslaget til statsbudsjett som ble lagt fram 4. oktober foreslår regjeringa på ny å endre fordelingsnøkkel for skattene til fordel for staten. Av de 28 prosent skatt som vi betaler av nettoinntekta vår, skal kommunene i 1995 bare få 12,25 prosent mot 13 prosent i 1994. Fylkeskommunene skal få 7 prosent mot 7,25 prosent i år. I alt betyr dette at kommunesektoren må avgi ca. 3,5 milliarder kroner til staten i skatteinntekter. Etter dette regner Sigbjørn Johnsen og co. at kommunesektoren kommer til å gå med 1,2 milliarder i underskudd i 1995. Det

er bare rett og riktig, mener regjeringen, siden kommunene og fylkeskommunene gjorde det «så bra» i 1995:

I Kommunaldepartementets budsjettproposisjon heter det at «kommunesektoren får en reell nedgang i de totale inntektene på 3/4 prosent, når en regner vekst i forhold til det reviderte anslaget for kommunesektorens inntekter i 1994» (side 33 i proposisjonen).

Pensjonspremiene

RVs stortingsgruppe har imidlertid funnet at regjeringa gjør flere pek mot kommunesektoren. Pensjonspremiene til de kommunale pensjonskassene og Kommunal Landspensjonskasse (KLP) må økes kraftig. Dels fordi folketrygden reduserer sitt pensjonsansvar, dels fordi flere er blitt uføre og dels fordi kommunene har betalt inn for lite før. I tillegg ønsker regjeringa at de kommunale pensjonskassene skal ha like strenge kapitalkrav som de private forsikringselskapene - de offentlige pensjonskassene skal ik-

ke ha noen konkurransefordel overfor de private.

Regjeringas krav om økt premieinnbetaling ligger i størrelsesorden 1 milliard kroner, slik at kommunesektorens samlede underskudd i 1995 i realiteten blir 2,2 milliarder.

Privatiseringspress

Sin vane tro - i følge stortingsgruppa til RV - legger regjeringa inn «luftpenger» i tallene sine når det gjelder kommune- og fylkessektoren: Sigbjørn Johnsen's budsjetttopplegg forutsetter f.eks. at fylkeskommunene skal spare 140 millioner kroner på å legge fylkeskommunale bil- og båtruter ut på anbud.

I Oslo har SV-byråd Raymond Johansen som kjent gjort en del av forarbeidet, ved å inngå en «intensjonsavtale» om salg av snaue halvparten av bussdivisjonen i Oslo sporveier til det svenske selskapet «Swebus». Men samtidig er det klart at det blir durabelig politisk kamp og tautrekking før det evt. blir noe utav opplegget om anbud,

privatisering og «besparelser» på busstrafikken i hovedstaden.

Fattig-Norge samles

Enebakk-ordfører Einar Holstad (KrF) leder landets fattigste kommune (målt i inntekt pr. innbygger). Han er fortvilt over at regjeringas 1995-budsjett betyr en reduksjon i rammetilskuddet på 4,9 prosent eller 32,7 millioner kroner. I Aftenpostens aftenutgave 5. oktober mener han til kamp mot regjeringas forslag. Til avisa sier han «nå må Fattig-Norge samle seg og protestere mot den økonomiske politikken som blir ført mot de fattigste kommunene og fylkeskommunene i landet». Han regner med at det blir organisert et felles utspill fra de fattigste kommunene. 200 fattigkommuner over hele landet får invitasjon til konferanse i Oslo 5. desember. «Det blir et nødrep til regjering og Storting. Prosessen som har gjort blant annet Enebakk kommune stadig mer utarmet, startet for 20 år siden, og den fortsetter», sier KrF-ordføreren til Aftenposten.

Propagandaskrift for EU

RVs stortingsrepresentant Erling Folkvord mener at Ap-regjeringas forslag til 95-budsjett er et propagandaskrift for Europaunionen. – I tillegg betyr forslaget et angrep på kvinnfolk og krise i kommunesektoren, sier han.

EU snur overskudd til underskudd

Regjeringa rører på side 21 i nasjonalbudsjettet at et EU-medlemskap vil belaste 1995-budsjettet med 13,5-14,5 milliarder kroner ekstra. Der som regjeringas egne planer følges, vil et JA til EU bety at underskuddet i offentlig forvaltning blir 1,1% av bruttonasjonalprodukt (BNP), mens det ved et NEI vil bli et overskudd på 0,2 prosent.

Nasjonal- og statsbudsjettet er lagt ut i fra regjeringens målsetting nr. 1: Norge skal inn i EU. Generelle påstander om at alt vil gå så mye bedre med EU-medlemskap gjentas. Regjeringen regner med at EU-medlemskap vil gi økt vekst, men dokumenterer ikke påstandene.

– Dokumenterte negative virkninger av EU-medlemskap kommenteres ikke engang. Det store EU-bidraget er penger som kunne vært styrt til bedring av situasjonen i helsesektoren, miljøetsatsing og andre viktige oppgaver, sier Erling Folkvord.

Dreining til privat sektor

Budsjettet betyr en sterk dreining til prioritering av privat framfor offentlig sektor. Statens utgifter skal ikke øke, mens bruttonasjonalproduktet anslås økt med 2,5 prosent. Bedre vilkår for privatkapitalen og innstramminger i offentlig sektor er helt i tråd med EUs prinsipper. De store uløste oppgavene i offentlig sektor, ikke minst innen helse- og omsorg, vil forbli uløst. Budsjettet betyr en kraftig innstramning i kommuneøkonomien. Det legges opp til et underskudd på 1,2 milliarder i kommunesektoren. I tillegg må kommunesektoren selv dekke 1 milliard ekstra i pensjonspremier. Gjennom senking av det kommunale skatteøret i 1994 og 1995 tar regjeringen 6,5 milliarder kroner fra kommunesektoren i 1995.

Angrep på kvinner

– Kvinner rammes spesielt av disse innstramningene både gjennom at kvinnen i all hovedsak står for den private omsorgen og fordi kvinner utgjør hovedtyngden av arbeidsstyrken i offentlig sektor. Kvinner rammes også særskilt hardt av reduksjon i barnetrygden og realnedgang i forsørgerfradrag, kommenterer Folkvord.

Han peker også på at Stortinget i juni påla regjeringa å legge fram et kjønnsregnskap i tillegg til «generasjonsregnskapet». Igjen viser regjeringa bare til generasjonsregnskapet. Dokumentasjonen på kvinners usynlige arbeid holdes fortsatt skjult.

–Vedtaket fra Stortinget er ikke fulgt opp. Også fraværet av forslag viser at regjeringas «kvinneoffensiv» bare er propaganda i EU-sammenheng. Ikke ett øre er lagt inn for å gjennomføre 6-timersdagsprosjekter og ikke ett øre er lagt inn til å heve kvinnelønna i offentlig sektor, sier Folkvord.

Tromsø rekrutterer innvandrere

Ber andre følge opp

Helse- og sosialutvalget i Tromsø skal nå utarbeide forslag til hvordan innvandrere kan rekrutteres til kommunen. Dette skjer etter at RVs Eli Berg tok opp saka i Tromsø kommunestyre 28. september.

Av Espen Mathisen

Det er sendt ut ei oppfordring fra Kommunenes Sentralforbund (KS) til kommunene om å utarbeide lokale planer for å gjøre bruk av innvandrernes medbrakte utdanning og yrkeserfaringer. Men i Tromsø hadde det nok ikke blitt noen planer dersom RV ikke hadde etterspurt saka, sier hun. Eli Berg oppfordrer nå de andre RV-representantene i landet til å ta opp saka i sine kommunestyrer.

Det var 4. januar i år at KS sendte brev til alle landets kommuner der det bl.a. heter: «KS oppfordrer kommunene om å vurdere utarbeiding av egne planer for bedre bruk av innvandrernes kompetanse, med utgangspunkt i den enkelte etats utviklingsbehov. Aktuelle etater er helse, sosial, undervisning/SFO, kultur og transport».

Bakgrunnen for oppfordringa er at arbeidsledigheten blant innvandrere er 2-3 ganger høyere enn blant nordmenn. Som et ledd i oppfølginga av regjeringas «Handlingsplan for bedre bruk av innvandrernes kompetanse» ønsket derfor KS sitt styre å be kommunene utarbeide lokale planer. I tillegg ber KS også sentrale myndigheter øke bruken av offentlige tilskudd og sysselsettingsmidler til innvandrere, fordi dette synes å være et effektivt virkemiddel for å øke innvandrerandelen i offentlig sektor.

Positiv Tromsø-ordfører

Da Eli Berg, som sitter i kommunestyret i Tromsø for RV, reiste spørs-

mål om saka i møtet 28. september, fikk hun meget positivt svar fra ordfører Erlend Rian (H). Rian fortalte at rådmannen hadde oversendt KS sitt brev til Helse- og sosialutvalget som rette ansvarlig med beskjed om å utarbeide forslag. På tillegsspørsmål fra Berg om når oversendelsen fant sted, var imidlertid Rian unnvikende og uklar. – Vi er glad for ordførerens positive holdning. Men spørsmålsrunden i bystyret viste også at det nok ikke hadde blitt noen lokal oppfølging, dersom RV ikke hadde tatt opp saka, sier Berg.

Utfordrer RVere i andre kommuner

Eli Berg oppfordrer derfor RV-representanter i andre kommunestyrer til å etterspørre hvordan det går med utarbeidelse av lokale planer for å rekruttere innvandrere til kommunal sektor. – Dersom vi setter fokus på saka, er det større sjanse for at det blir gjort noe med den i praksis, sier hun.

Troms RV – ved Aud Karin Bjørn

– har også tatt opp saka i fylkestinget i Troms tidligere i år. Fylkesordfører Ernst Isaksen sa at han i likhet med RV så positivt på henvendelsen fra KS. – Mange innvandrere er høyt utdannet og vil også kunne være en ressurs for Troms fylkeskommune, sa han. Men KS-oppfordringa var rettet til kommunene. Fylkeskommunen hadde ikke motatt brevet fra KS. Derfor så ikke fylkesordføreren i Troms noen grunn til å utarbeide en slik plan som RVs Aud Karin Bjørn etter spurte.

**BRUK
OPPRØR
- SKRIV
INNLEGG!**

Motforslag til programkomiteens forslag til prinsippprogram

Programkomiteen har utført et stort arbeid med å lage et forslag til nytt prinsippprogram. Det er bra for å drive diskusjonene framover i RV om hvilke prinsipielle standpunkter partiet skal ha, og om hva slags program RV trenger. Sånn sett fortjener programkomiteen ros for innsatsen.

Jeg mener programkomiteens forslag ikke «treffer» det RV trenger. På enkelte punkter er jeg uenig i standpunktene i programmet, men det er mulig å rette opp gjennom endringsforslag (eksempler: synet på revolusjon, og omgruppering). Jeg mener programkomiteens forslag er for omfattende i analyser og beskrivelser, og relativt tungt og vanskelig å trenge inn i. Jeg synes også det er for langt. Det egner seg mere som materiale til

en studiesirkel enn til et prinsippprogram for RV. Jeg synes også forslaget går litt for mye inn på spørsmål jeg mener hører hjemme i arbeidsprogrammet.

Jeg mener RV trenger et lettfattelig prinsippprogram som slår fast noen av de viktigste prinsippene. Politisk radikale arbeidsfolk, ungdom og andre bør kunne lese gjennom programmet og lett ta stilling til om de støtter det eller ikke. Fordi jeg ønsker at RV skal være et samlende parti for revolusjonære fra ulike partier, grupper og tendenser, mener jeg programmet må være «litt romslig» i standpunkter og analyse. Jeg har standpunkter som går lengre enn forslaget mitt, men jeg vil ikke ha dem med i programmet fordi jeg mener det innsnevrer RV for mye.

Jeg har brukt mye av teksten fra det gjeldende programmet, men en god del er skrivi nytt, og det er redigert anderledes. Jeg har valgt å beholde et kapittel om «bærebjelker» i prinsippprogrammet, mens programkomiteen har skjøvet det kapittelet over til arbeidsprogrammet (sterkt forkorta).

Forslaget mitt er uferdig. Det må absolutt jobbes videre med. Det bør bli både klarere og kortere (selv om det er ca 75% av lengden til forslaget fra programkomiteen). Jeg mener likevel at det er bedre enn forslaget fra programkomiteen, og at mitt forslag bør legges til grunn for vedtaket på landsmøtet.

Aksel Nærstad

Forslag til prinsippprogram for Rød Valgallianse

1. RVs mål

Rød Valgallianse arbeider for en verden der menneskene har frigjort seg fra alle former for utbytting og undertrykking, og der det er økologisk forsvarlig bruk av jordas ressurser. RV mener det ikke er mulig å skape slike forhold så lenge kapitalismen, hvor størst mulig profitt styrer produksjonen, eksisterer, og arbeider derfor for et sosialistisk samfunn. RV mener reelt demokrati og folkestyre er et mål i seg sjøl, og helt nødvendig for å nå de andre hovedmåla for samfunnet.

Utvikling av folkelig organisering og at folk får erfaringer fra klassekamp og politisk kamp, er viktige delmål for RV både fordi det styrker folkets kamp under kapitalismen, og fordi det legger grunnlaget for kamper for å knuse kapitalismen og bygge sosialisme.

2. Bærebjelker i RVs politikk

I arbeidsprogrammet står RVs syn på en rekke samfunnsområder, men disse områdene henger sammen og kan ikke sees isolert fra hverandre. RVs politikk og arbeid på alle områder har et felles fundament og felles bærebjelker. Det er våre langsiktige mål som vi også har som rettesnor for partiets arbeid i dag. Nedenfor står de viktigste.

RV arbeider for:

* Økologisk mangfold og sikring av livsgrunnlaget for framtidens generasjoner

Hele samfunnsutviklinga og alle enkelttiltak må bygge på at det biologiske mangfoldet skal tas vare på, og på at livsgrunnlaget for framtidens generasjoner må sikres.

Forurensning og rovdrift på naturressursene truer i dag hele livsgrunnlaget for framtidige generasjoner og ødelegger eller forringer livet til millioner i dag. Dette vanviddet må stanses.

* Folks behov og hensynet til naturen må styre økonomien

RV vil ha en demokratisk styring av økonomien. Produksjon og fordeling må følge planer som bygger på folks behov og hensynet til naturen. Også i dagens samfunn der jakta etter maksimal profitt styrer utviklinga, slåss vi med det som utgangspunkt sjøl om det bare er mulig å gjennomføre etter at arbeidsfolk har overtatt makta i samfunnet. I alle saker tar RV utgangspunkt i interessene til arbeiderklassen og folket. Det står i skarp motsetning til kapitalens interesser som i dag styrer utviklinga av samfunnet.

* Internasjonal solidaritet og frigjøring

Alle mennesker på jorda har den samme rett til et trygt og godt liv. Ingen har rett til å utbytte og undertrykke andre, forbruke større deler av jordas knapphetsressurser eller forurense mere enn andre.

Kamp mot imperialistisk og annen undertrykking og utbytting, og mot overforbruk og forurensning i de rike landa, er grunnpilarer i kampen for en rettferdig verden.

* Nasjonal sjølråderett internasjonalt samarbeid

RV forsvarer den nasjonale sjølråderetten både under imperialismen og sosialismen, både når det gjelder nasjonalstatenes kamp mot underleggelser av mektigere stater og nasjonenes rett til likeverd i fjerne nasjonale stater - slik vi nå går mot norsk innmeldelse i den imperialistiske Europaunionen. Internasjonale avtaler og samarbeid må oppmuntres og utvikles på grunnlag av likeverd og gjensidig respekt.

* Kvinnefrigjøring

Kvinnefrigjøring betyr at samfunnet organiseres etter kvinners og folkets behov, ikke etter kapitalens og menns behov. Det betyr at kvinner har økonomisk sjølstendighet, at omsorgsoppgaver er samfunnsansvar, at samliv og personlig omsorg både mellom voksne og mellom barn og voksne hviler på kjærlighet og respekt, ikke økonomisk avhengighet og undertrykking. Det betyr like muligheter til arbeid og utfoldelse for kvinner og menn, og der seksuell og ideologisk undertrykking av kvinner er nedkjempet. Det må være et bevisst kvinneperspektiv på politikken i alle enkeltsaker med full Kvinnefrigjøring som rettesnor.

* Flerkulturelt og antirasistisk

Et flerkulturelt samfunn der ingen undertrykkes eller diskrimineres på bakgrunn av hudfarge, kultur eller tro, er RVs mål. Opphevinga av den imperialistiske verdensorden med undertrykkinga av sør er en forutsetning for oppheving av all rasisme. Men kamp mot diskriminering og rasisme må

samtidig gjennomsyre alle samfunnsområder i dag.

* Levende distrikter

Folk må få bo der de hører hjemme og ønsker å bo. Ressursene må utnyttes i distriktene i stedet for å trekkes ut. Forholda må legges til rette for styrking av distriktene. Av hensyn til både folk og miljø må strømmen av folk og ressurser fra distriktene til byene snus.

* Offentlig velferd og kollektive løsninger

Like rettigheter og gode forhold for alle når det gjelder utdanning, helse, sosiale- og andre omsorgstiltak er grunnleggende for et trygt og rettferdig samfunn. Derfor slåss vi for offentlig helsetjeneste, barnehager, skoler, pensjoner og sosiale ytelser. Rettighetene til slike tjenester og ytelser må være universelle og ikke knyttet til arbeid eller inntekt.

* Stoler på folk - folk må slåss sjøl

Vanlige folk veit hvor skoen trykker og er best i stand til å bestemme hva som bør gjøres. Vi stole på folk og slåss for makt til folk flest er en ledetråd for RV. Det er folks eget arbeid og kamper som fører framover. RVs arbeid er en støtte til det utenomparlamentariske arbeidet. RV arbeider for å styrke solidariteten i folket ved å støtte og forene folk som slåss mot uretten.

* Demokrati og mangfold

RV slåss for et samfunn der folket har den virkelige makta, der makta ligger

på grasrota. I dag står kampen om å forsvare de demokratiske rettighetene, begrense makta til dem som bestemmer, og presse fram mer makt til vanlige folk. Vi står for respekt for ulike meninger og retninger - et samfunn der mangfoldet blir framelsket og ikke motarbeidet.

3. Kapitalismen og imperialismen

Jorda har nok mat til å fø alle og nok ressurser til å gi alle et godt liv. Menneskene har nok kunnskaper om hvordan miljøet ødelegges og hvordan miljømordet skal stanses. Likevel øker gapet mellom jordas fattige og rike land, millioner av mennesker dør av sult og underernæring, miljømordet fortsetter med økt styrke, og rivaliseringa innenfor kapitalismen fører til stadig nye og brutale kriger. Uløste oppgaver står i kø, og køen av arbeidsløse som kunne løst oppgavene, teller nye millioner hvert år. Levekåra til arbeidsfolk i den rike verden forverres. Jakta etter maksimal profitt er drivkrafta som styrer denne utviklinga. Borgerskapete sitter med den økonomiske og politiske makta mens arbeiderklassen og de breie lag av folket utbyttes og undertrykkes.

Borgerskapet er på offensiven og det foregår en storstilt omfordelingspolitikk over alt i verden. Store deler av verdiene som skapes overføres fra de fattige og vanlige lønnsinntakere til de rike, og fra det offentlige til private kapitalinteresser. En markedsliberalistisk ideologi i borgerskapet og friere spill for markedskreftene har i flere år vært på frammarsj. Økt frihandel, fri bevegelse av kapital fjerning av lover og reguleringer som styrer kapitalen, og stansing av veksten eller direkte reduksjoner i offentlige velferdsordninger, er tiltak som settes inn overalt. Monopoliseringa innenfor kapitalismen skjer med stor fart. Noen få multinasjonale selskaper kontrollerer mesteparten av produksjon og handel. Den økte utbyttinga av det store flertallet som må til for å holde kapitalismen gående, økningen i spekulasjonsøkonomien, brakklegging av produktivkrefter og den raske økningen av innbyrdes motsetninger, viser systemets strategiske svakhet.

Kapitalismen har ført videre tusenårig kvinneundertrykking. Avskaffelse av kvinneundertrykkinga er nå uløselig knyttet til avskaffing av kapitalismen. Kvinnene undertrykkes økonomisk og ideologisk både i de rike og fattige landa.

Utviklinga av kapitalismen i de rike landa bygger på utsuging av både mennesker og naturressurser i den 3. verden. Gjennom utviklinga av de store monopolene og kapitaleksporten på slutten av forrige og begynnelsen av dette århundret gikk kapitalismen over i den imperialistiske fasen. Imperialismen holder flertallet av verdens land nede i fattigdom, tar livet av millioner av mennesker hvert år, og står for gigantiske miljø-ødeleggelser over hele kloden. Rasisme og nasjonal undertrykkelse har vært og er en forut-

setning for kapitalismens ekspansjon og utbytting. Folkene i den 3. verden (sør) står i det sterkeste motsetningsforholdet til imperialismen, og er hovedkrafta i kampen mot imperialismen.

Den ujamne utviklinga av økonomien i ulike kapitalistiske land og blant ulike monopolgrupper legger grunnlaget for rivalisering, kamper om markeder, og til kriger. Bare i dette århundret har det ført til to verdenskriger og mange titalls lokale og regionale kriger med millioner av mennesker liggende igjen på slagmarka. Ingen andre samfunnssystem i historia har drept så mange.

USA er den eneste supermakta og verdens ledende imperialistmakt på midten av 1990-tallet. EU med Tyskland i spissen, og Japan rivaliserer seg i mellom og med USA om markeder og om å dominere verden. Forsatt har USA den desidert sterkeste militærmakta, men deres økonomiske hege- moni svekkes i forhold til deres sterkeste rivaler. Også andre utvikla kapitalistiske land deltar i den imperialistiske utbyttinga og undertrykkinga, men de har ikke styrke til å ta opp konkurransen med de tre sentraene USA, EU og Japan, og de «graviterer» til å søke tettest samarbeid med en av dem. Andre utvikla kapitalistiske land, som Norge, blir forsøkt dominert og underlagt av de sterkeste imperialistmaktene.

Så lenge borgerskapet har makta og kapitalismen og imperialismen består, vil arbeiderklassen og resten av folket bare kunne begrense skadevirkningene av kapitalismens herjinger. Det er nødvendig å velte hele det kapitalistiske systemet og skape sosialistiske samfunn for å frigjøre mennesker fra nød og undertrykking, for å redde miljøet, for å bekjempe rasismen og for å kunne oppnå full Kvinnefrigjøring.

I de utvikla kapitalistiske landene er det arbeiderklassen som står i skarpest motsetningsforhold til kapitalismen og borgerskapet. For å velte kapitalismen i de rike landa, må arbeiderklassen alliere seg med andre klasser og grupper i folket. På verdensbasis må arbeiderklassen og folket i de rike landa støtte opp om kampene som folkene fører i den 3. verden.

4. Det kapitalistiske Norge

Norge er et kapitalistisk klassesamfunn som følger de samme hovedtrekka i utviklingen som andre rike kapitalistiske land. Arbeidsfolks slit og utbytting av arbeiderklassen er hovedkilden til rikdommene i Norge. Både direkte og indirekte utsuging og undertrykking av koloniene og seinere det som kalles den 3. verden, er en annen viktig kilde. Den særegne utbyttinga av kvinner er en tredje hovedkilde. Rovdrift på naturen er en fjerde. Den enorme olje- og gassutvinninga som på få år tømmer ressursene det har tatt naturen millioner av år å skape, er det klareste eksempelet.

Som i mesteparten av verden angripes nå den offentlige velferden og ar-

beiderklassens og folkets levekår og rettigheter. Reguleringer av markedskreftene avvikles og kapitalen får større spillerom. Som et resultat av det øker klasseforskjellene.

Norske investeringer i utlandet har økt kraftig de siste åra, først og fremst som et resultat av de store oljerikdommene. Norge har vokst som imperialistisk makt, og deltar nå i imperialistisk utbytting over store deler av verden. Samtidig er Norge utsatt for angrep på sjørråderetten fra større imperialistiske makter.

Demokratiske rettigheter og frie valg mellom flere partier er viktige rettigheter for folket og av stor betydning. Det er likevel borgerskapet med monopolborgerskapet i spissen som har den politiske og økonomiske makta i Norge. Det sitter med kontrollen over de private formuene og med makta i staten. Til borgerskapet tilhører kapitaleierne, toppene i privat og statlig administrasjon, toppene i de største næringsorganisasjonene, toppene i LO og Arbeiderpartiet. De folkevalgte organene er en del av borgerskapets maktapparat. De får bestemme innenfor de rammene borgerskapet har trukket opp, og så lenge de ikke utfordrer borgerskapets makt og kapitalismen som system.

Hæren og resten av voldsapparatet er kjernen i borgerskapets statsmakt, og de økonomiske maktmidlene er basisen for borgerskapets makt. Men det bygger også på et ideologisk og kulturelt herredømme.

Borgerskapet som tidligere var forsvarene av nasjonen, har blitt nasjonens forrædere. Gjennom EØS-avtalen og ved å gå inn for medlemskap i Den Europeiske Unionen, vil de selge norsk sjørråderett for at den norske storkapitalen skal få bedre vilkår.

Arbeiderklassen står i det skarpeste motsetningsforholdet til borgerskapet, og er hovedkrafta både i kampen mot utbyttinga og undertrykkinga under kapitalismen og i kampen for et sosialistisk samfunn. Også andre deler av folket som bønder, fiskere, hoveddelen av intellektuelle og andre mellomlag står i motsetning til kapitalens og borgerskapets interesser.

Det vises til arbeidsprogrammet for nærmere beskrivelse av det norske samfunnet og for RVs standpunkter på enkeltområder.

5. Hvordan forandre samfunnet?

* klassekamp, reform og revolusjon.

Menneskene skaper sjøl sin historie - utvikler produksjonen, kulturen og samfunnsstrukturen. Store samfunnsendringer kan ikke skje uten folks deltagelse. Enkeltpersoner kan bare spille en viktig rolle på grunnlag av de historiske forholda. Det er grunnleggende i RVs politikk at det er folk sjøl som må være ei drivkraft for forandring. RVs arbeid kan bare støtte opp under dette arbeidet - vi kan aldri løse problemene på vegne av folk.

Den økonomiske og teknologiske

notater:

basisen i samfunnet danner fundamentet for klassekampen, og setter rammene for hva det er mulig å oppnå innenfor systemet. Oppgangstider og økonomiske kriser avløser hverandre, og fattigdom i den 3. verden er en del av kapitalismen. Borgerskapet er nå på offensiven og kapitalismen er inne i en fase der tilkjempete rettigheter og goder for arbeiderklassen og folket angripes. Mulighetene for omfattende reformer til fordel for arbeiderklassen og folket innenfor rammene av kapitalismen er nå mindre enn før.

Klassekampen under kapitalismen er avgjørende for levekåra i dag. RV slåss derfor for reformer innenfor rammene av kapitalismen. Arbeiderklassen og folket må slåss både for reformer, og for å forsvare det som er oppnådd, mot nye angrep. Disse kampene er også viktige for vilkåra for å skape et nytt samfunn. Spørsmålet om norsk EU-medlemskap, om distrikterne er avfolka, om den offentlige velferden er nedbygd eller bedre utbygd, vil ha mye å si for mulighetene til å bygge et samfunn der menneskenes behov og naturens bæreevne styrer utviklinga. Kampen for levekåra i dag gir også arbeiderklassen og folket kunnskaper og kamperfaringer som er nødvendige for å styrte kapitalismen. RV legger vekt på å binde den dagsaktuelle kampen til de langsiktige måla for hvordan vi ønsker samfunnet.

Politisk press gjennom aksjoner, meningsytringer, organisering i ulike former og gjennom media er helt avgjørende for å forandre samfunnet til beste for folk og for å stå i mot borgerskapets angrep. Arbeiderklassens organisering og kamp gjennom fagforeninger er den viktigste formen for folkelig organisering og kamp. Kvinne- miljø- og solidaritetsorganisasjoner spiller også en viktig rolle i dag og deres styrke vil være med på å avgjøre utfallet av kampen om samfunnsmakta. Også idrettslag, borettslag, husmorlag og ulike humanitære- og ulike interesseorganisasjoner øver press på de politiske beslutningene. Organisering, press og aksjoner gir også folk viktige erfaringer som er nødvendige for å føre en vellykka kamp mot hele det kapitalistiske systemet.

RV vil støtte aksjoner og bevegelser der folk tar sakene i egne hender for å forbedre levekåra både innenfor og på tvers av de rammene loven setter. RV mener slike organisasjonsformer og aksjoner må utvikles som et viktig element i kampen for levekåra i dag og som en del av strategien for et annet samfunnssystem.

Reformer vil aldri kunne endre de grunnleggende maktforholda og velte kapitalismen. Borgerskapet vil ikke gi fra seg makta gjennom å bli fratatt den bit for bit. RV er derfor revolusjonært. Flertallet må gjennom en omveltning av samfunnsforholda ta makta fra det lille mindretallet som i dag har den. Revolusjoner har alltid vært fødsels- hjelper til nye samfunn.

Revolusjon er folkemassenes verk. Den kan ikke gjennomføres av ei lita gruppe på vegne av folket. Kjerna i en sosialistisk revolusjon er at arbeiderklassen og folket overtar statsmakta fra borgerskapet. Det borgerlige statsapparatet må erstattes med et sosialis-

tisk statsapparat. En konsolidering og utvikling av sosialismen krever imidlertid en omfattende omdanning av samfunnet fra bunn til topp. Det kan ikke gjennomføres uten aktiv deltakelse fra flertallet i folket.

Det er ingen revolusjonær situasjon i Norge i dag, og lite tyder på at det vil bli det i nærmeste framtid. Men verden kan ikke holde fram som nå med kapitalismens ødelegging av hele livsgrunnlaget, med at den holder flertallet av menneskene nede i nød og fattigdom, og med at den årlig dreper millioner av mennesker gjennom krig og sult. Massearbeidsløshet, nedbygging av velferdsgodene og forverring av levekåra til folk flest vil også føre til en skjerping av klassekampen.

RV er for en fredelig overgang fra kapitalisme til sosialisme. Men hver eneste dag utøver kapitalismen en mangslungen og den groveste form for vold. Og historia har også vist at borgerskapet ikke gir fra seg makta uten å øke volden mot folket. Som norske motstandskjempere måtte ty til vold i kampen mot den tyske okkupasjonsmakta, og som frigjøringsbevegelsene i den 3. verden har måttet ty til våpen for å kaste ut imperialismen og marionette-regjeringer, innser RV at folket kan bli nødt til å ta i bruk voldelige metoder for å bekjempe volden. En best mulig forberedt og sterkest mulig organisert arbeiderklasse i allianse med andre deler av folket er den beste garantien for at overgangen fra kapitalisme til sosialisme skal skje fredelig. Den internasjonale situasjonen vil også ha stor innvirkning på forløpet av en revolusjon i Norge og mulighetene for en fredelig overgang til sosialismen.

6. En sosialisme verden ikke har sett.

Det er nødvendig å skape nye visjoner om sosialismen, og det er nødvendig å gi svar på mange ubesvarte spørsmål for at folk skal ha tro på at det er mulig å skape et bedre samfunnssystem enn det kapitalistiske, - sjøl med alle de grusomheter som skjer under kapitalismen.

Revolusjonene i Sovjet, Kina og en del andre land bedret levekårene for millioner av mennesker og skapte håp for alle verdens undertrykte. Men drømmene og forhåpningene som i årtier var knytta til disse revolusjonene, ble knust. Mangel på demokratiske rettigheter, brutale maktovergrep, ensretting, nasjonal undertrykkelse, økende klasseforskjeller og dårlige levekår er blitt et kjennetegn ved disse landa. Grusomme forbrytelser mot folket er gjennomført i sosialismens navn. De lavt utvikla produktivkreftene og føydale forhold i disse landa var en viktig årsak til de store problemene med å bygge sosialismen. Høyt teknologisk utvikla land som Norge vil ha et mye bedre materielt grunnlag for å bygge sosialistiske samfunn.

Sovjetunionen de andre statene i Øst-Europa som kalte seg sosialistiske eller kommunistiske fram til de gikk til

grunne på slutten av 1980-tallet, hadde vært sosialistiske stater, men de hadde skiftet karakter til en ny type statskapitalistiske stater med en ny herskerklasse flere tiår før de gikk til grunne. RV har stått og står for en helt annen type sosialisme enn det systemet som har vært i disse statene.

De negative historiske erfaringene og fraværet av stater som har klart å utvikle en demokratisk sosialisme, har ført til at mange har mistet troen på at det går an å skape et annet samfunnssystem enn kapitalismen. RV har heller ikke evna å utvikle en modell for en sosialisme som gir svar på de brennende spørsmåla for Norge i dag. Det er et stort behov for å videreutvikle våre visjoner og linjer, og gi svar på nye spørsmål, problemer og utfordringer. Sosialismen i Norge må være av en ny type som verden til nå ikke har sett maken til - en demokratisk, økologisk, feministisk og antirasistisk sosialisme!

RV arbeider for:

• Reelt folkestyre - makta til grasrota

Bare med aktiv samfunnsdeltaking fra flertallet i befolkninga, reell makt til folk på grasrota, ytrings- og organisasjonsfrihet kan sosialismen utvikle seg og bestå. Folk må i stadig økende grad ta direkte del i samfunnsstyringa. Spesialiseringa mellom byråkrati og arbeidsfolk må reduseres til den kan fjernes helt. Særskilte tiltak for å sikre kvinner makt og innflytelse må være en del av en slik prosess. Dette gjelder både i samfunnslivet og arbeidslivet.

De viktige demokratiske rettighetene som folk har i Norge i dag som allmenn stemmerett og hemmelige valg, ytrings- og organisasjonsfrihet, må tas vare på. Men de må utvikles til å få et mer reelt innhold. Det må være full yttringsfrihet. Det er arbeidsfolk må legge premisene for samfunnsdebattene, ikke en håndfull kapitaleiere og mediagiganter. Det må bety aviser, radio- og TV-stasjoner der arbeidsfolks synspunkter dominerer - på samme måte som borgerskapets gjør det i dag. Ytringsfriheten må omfatte retten til kritikk av stats-, organisasjons- og bedriftsledelser. Det må være full religionsfrihet. Innskrenkninger i yttringsfriheten må bare være unntak, slik som forbud mot na-ipropropaganda, rasisme, kvinneundertrykking og sadisme. Inngrep må være avgrensinger slik at alt som ikke er forbudt, skal være lovlig.

Forholda må legges til rette for et allsidig organisasjonsliv, også et variert partimønster. Organisasjonene må få like muligheter til å jobbe, og bygge sin virksomhet på oppslutningen fra medlemmene - ikke pengestøtte fra kapitalgrupper. Ideelle organisasjoner må få statlig støtte - statsstøtten til partiene må opphøre. Kirka må skilles fra staten.

Det må være en fri og uavhengig fagbevegelse - verken knytta til et parti som i Norge i dag, eller til staten slik vi har sett i Øst-Europa. Streikeretten må garanteres, og gjøres reell uten alle

notater:

unntaksbestemmelsene som uthuler den i dag.

Det må være frie valg der folk kan velge mellom kandidater som representerer ulike politiske alternativ. Stemmeretten må utvides også til å velge ledere innenfor bedrifter og offentlig forvaltning. Alle folkevalgte må kunne avsettes i valgperioden om de mister tilliten hos dem som har valgt dem. Det må være radikal kjønnskvoltering som sikrer kvinner minst 50 prosent av plassene i alle valgte organ og av alle lederposisjoner.

Alle avgjørelser må tas nærmest mulig dem det angår. Makta må desentraliseres. Det betyr også at muligheten for å ta avgjørelser ikke begrenses av stramme økonomiske rammer fastsatt av andre. Alle viktige avgjørelser som gjelder samfunnet, må tas direkte av dem det angår eller av folkevalgte organ, ikke av kapitaleiere, eiendomsbesittere eller byråkrater.

For at folk skal kunne delta aktivt i samfunnslivet og utøve makt, må vi ha 6 timers arbeidsdag. Gratis daghjem og fritidshjem, arbeidsplasser der folk bor, utbygd støtteapparat for alle med ekstra bistandsbehov og et velutbygd kollektivnett vil gi folk tid og overskudd til å engasjere seg mer i samfunnsspørsmål. Utdanningssektoren får en helt ny rolle og oppgave; å utdanne folkets barn og ungdom ut i fra at de skal bli herskere i eget land. Skolen skal ikke lenger sortere elevene, men bidra til å slette skillet mellom styrende og styrte. Utbygging av datanettverk med fri og lik tilgang til all viktig informasjon vil også styrke demokratiet.

• På lag med miljøet og framtidens generasjoner

Når jakta etter maksimal profitt er fjerna som drivkraft i samfunnet, vil det være mulig å stoppe rovdriften på naturressursene og ødelegging av livsgrunnlaget på jorda. Men tidligere sosialistiske samfunn har vist at det ikke er nok å fjerne profittjakta. Noen av de største økokatastrofene verden har sett, har skjedd i disse landa. Profitten som drivkraft kan ikke erstattes med målsettinger om stadig økende produksjon. Og et samfunn der avgjørelsene tas av ei lita gruppe på toppen av samfunnet fjernt fra dem det angår, vil ikke kunne bli et miljøsamfunn. Det må være reell desentralisert folkemakt, og hensynet til miljøet må være et grunnleggende premiss for all samfunnsplanlegging. Sikring av livsgrunnlaget nå og for framtidige generasjoner gjennom å stoppe rovdrifta på naturressursene, og utvikle en produksjon og et samfunn uten forurenning av vann, jord eller luft, må være overordna alle andre målsettinger i samfunnet.

• En ny type demokratisk planøkonomi

Det må utvikles en ny type demokratisk planøkonomi. Den kapitalistiske markedsøkonomien fører bl.a. til overproduksjonskriser, arbeidsløshet, rovdrift på naturen, sosial nød og utbytting av den 3. verden. Men samtidig har kapitalismen produsert nød-

vendige forbruksvarer og utvikla teknologien bedre enn den type planøkonomi som har vært i Sovjet og Øst-Europa. Innafor de største multinasjonale selskapene er det en planøkonomi som omfatter større økonomiske ressurser enn hele det norske samfunnet. Landbruks- og fiskeripolitikken i Norge er også eksempler på hvordan staten styrer etter plan. Et sosialistisk Norge må bygge på alle disse erfaringene.

Staten må sette opp rammebetingelser gjennom demokratiske diskusjoner i hele samfunnet. Slike rammebetingelser, som hensynet til miljø, bosetting over hele landet, sosial likhet osv, må ligge til grunn for all lokal planlegging. Det må også settes nasjonale mål og planlegges produksjon av nødvendige varer og tjenester for landet. Innafor slike rammeplaner må de enkelte lokalsamfunn og virksomheter gjennom demokratiske prosesser planlegge og inngå kontrakter med andre deler av samfunnet. En slik desentralisert planmodell vil sikre makt til kvinnene, og at kvinners erfaring og livssituasjon blir lagt til grunn for utviklinga av samfunnet. Bare gjennom en slik desentralisert planlegging hvor folk har makt over sin egen hverdag, kan det sikres at en planøkonomi også er et middel for full Kvinnefrigjøring.

All kjent og tilgjengelig teknologi, bl.a. omfattende bruk av datateknologi, må utnyttes til beste for lokalsamfunnene slik at folks ønsker og muligheter knyttes sammen til en rasjonell og miljøvennlig produksjon av varer og tjenester.

I lang tid under sosialismen vil markedsmechanismene måtte tas i bruk som styringsinstrument på begrensede områder som en del av en overordna plan.

• Produksjon for behov

Et sosialistisk samfunn vil produsere for å gi folk bedre liv, sikre boliger, arbeid, helsestell, utdanning, støttetiltak for folk med ekstra bistandsbehov utvikle kultur og vitenskap. Når det og ikke profitt er målet for produksjonen, kan ressursene utnyttes fornuftig og produktene bli bedre.

Det må legges spesiell vekt på å dekke kvinners behov og sikre kvinners muligheter for full Kvinnefrigjøring. I tidligere sosialistiske samfunn har kvinners arbeid ofte blitt en salderingspost – samfunnsmessige oppgaver er blitt kvinners gratisarbeid. Samfunnet må legge vekt på å stimulere og dekke allsidige behov. Sikring av de materielle behovene for mat, klær og bolig til alle uten utbytting eller ødelegging av naturen, vil være grunnleggende. Det er også sikring av pleie og omsorgsbehovene. Samtidig må det legges til rette for og stimuleres til allsidig kulturell aktivitet, naturopplevelser og vitenskapelig arbeid. Lik mulighet til slike aktiviteter må være en rettesnor for samfunnet. 6 timers arbeidsdag, fjerning av tungt, ensformig og farlig arbeid, og reduksjon av skillet mellom by og land er tiltak for å utvikle det.

• Økonomisk og sosial likhet

Oppheving av klassene må være det

langsiktede målet under sosialismen, og klasseskillene må kontinuerlig reduseres. Lønna i kvinneyrker og andre lavtlønnsyrker må umiddelbart heves opp på gjennomsnittsnivå, og direktør- og andre topplønninger reduseres. Pensjonister og trygdede må umiddelbart få samme levestandarden som gjennomsnittet for befolkninga. Studenter må få studielønn.

Storindustrien, banker og forsikringsselskaper må gjøres om til samfunnsseie, og storborgerskapet fratras sine eiendommer og verdier. Privat-eiendom innen landbruk, fiske, småindustri og handel må kunne bestå. Overgang til samfunnsmessig eiendom må i slike virksomheter bare skje basert på frivillighet.

7. Rød Valgallianse

Rød Valgallianse ser det som sin oppgave å støtte og slåss for interessene til arbeidsfolk, til kvinne-, miljø- og den antirasistiske bevegelsen og støtte kampen for frigjøring for undertrykte folk og nasjoner. Vi vil delta i og være med å drive fram folkelige organisasjoner og aksjoner, og tale deres sak i kommunestyre, fylkesting og på Stortinget. Vi ønsker å stå i nær kontakt med organisasjoner, aksjoner, grupper og enkeltpersoner.

Rød Valgallianse kan ikke endre samfunnet grunnleggende gjennom arbeidet i kommunestyre, fylkesting og i Stortinget. Vi ser på staten som et redskap for å fremme borgerskapets interesser. Kommunestyre og fylkesting er en del av statsapparatet og fungerer som en forlenga arm av det. Det er den utenomparlamentariske kampen og det presset folk legger på de styrende organene utenfra som kan presse gjennom positive endringer og hindre forverringer.

Rød Valgallianse avgrensner seg ikke til de tradisjonelle spillereglene, men støtter aksjoner, streiker, avsløringer og sivil ulydighet når det er nødvendig. RV driver sjøl et aktivt arbeid for å avsløre vanstyre, maktmisbruk, korrupsjon og snusk.

Alle som støtter RVs prinsippprogram og følger vedtektene kan være medlem av partiet. RV vil være et samlen-de parti for revolusjonære i Norge. RV legger spesielt vekt på å få mange arbeidere og kvinner med i partiet, og på å utvikle et demokratisk partiliv og en partikultur som «gjør folk store», utvikler initiativ, samarbeid og respekt for ulike meninger.

RV ønsker at partimedlemmer skal delta aktivt i partiets arbeid ut i fra sine interesser, ønsker og muligheter, men det er mulig å støtte partiet gjennom å være passivt medlem.

Det er mulig å organisere egne tendenser og grupper i partiet så lenge det ikke bryter med et demokratisk partiliv. Det er også mulig å være medlem av andre grupper og partier så lenge de ikke stiller konkurrerende lister til valg.

notater:

Danmark:

Seks EU-motstandere i Folketinget

Den danske Enhedslisten fikk 104 000 stemmer, brøt sperregrensen og åkte inn i Folketinget med seks representanter. Dermed har EU-motstanderne på venstresida i Danmark endelig fått et tale-rør i nasjonalforsamlinga. RVs landsstyre ønsker nå nærmere samarbeid mellom Enhedslisten og RV.

Av Rune Soma

– Vi vil være EU-motstandernes vakthund i Folketinget, og opp til EUs regjeringsskonferanse i 1996 vil vi vise at det er en framtid for Europa uten Unionen, het det i Enhedslistens valgmanifest. Og organisasjonens Europa-dokument understreker ytterligere NEI-standpunktet:

– Vi ønsker en oppløsning av EF/EU, eller som deløsning en dansk løsrivelse fra EU og en frihandelsavtale i steden.

– Et NEI i folkeavstemningene i de andre skandinaviske landene kommer til å få stor betydning i Danmark. Tilhengerne her viser hele tiden til at Norge, Sverige og Finland har søkt om medlemskap. Et NEI vil også styrke vår kamp, sa nylagt folketingsrepresentant Jette Gotlieb til Klassekampen på valgnatta.

Mer enn EU

Men Enhedslisten er mer enn et Nei til EU-parti. Valgmanifestet lister opp de ti prioriterte punktene for partiet (se ramme).

– Ved siden av EU er arbeidsløsheta, militarismen, det dårlige miljøet og de sosiale nedskjæringene våre hovedmotstandere, sier Søren Søndergaard til den svenske avisa Internationalen. Søndergaard er også en av de nye folkevalgte.

Enhedslistens valgwake 22. sept. 94 feirer valgresultatet: 3,2 prosent oppslutning og seks mandater

Fra allianse til parti

Enhedslisten ble startet som en valgallianse. I 1987 røk Venstresocialistene (VS) ut av Folketinget. Om VS hadde stilt opp sammen med kommunistpartiet (DKP) hadde imidlertid representasjonen vært sikret.

Behovet for enhet til venstre, var utgangspunktet for tverr-sosialistiske lister i mer enn 30 kommuner i lokalvalget i 1989. Samtidig forhandlet tre av venstresidas partier på topp-plan. I første omgang omfattet samlingsarbeidet VS, DKP og de danske trotskistene i Socialistisk Arbeiderparti (SAP). Man oppnådde enighet om et politisk minimumsgrunnlag og en organisatorisk ramme, men holdningen til samlingsbestrebelsene var ambivalent i alle partiene, kanskje særlig i DKP.

Partistyring

Da Enhedslistens første årsmøte ble avholdt i desember -89, hadde delegatene ingen innflytelse, verken på politikk eller struktur. Partirepre-

sentantene i Enhedslistens ledelse satt med veto-rett i alle spørsmål. Hektiske forhandlinger og diskusjoner førte imidlertid til at veto-retten bortfalt på årsmøtet i oktober 1990.

Kort tid etter ble det utskrevet nylvalg. Enhedslisten kastet seg inn i valgkampen, men resultatet ble en skuffelse. 54.000 stemmer og 1,7% brakte ikke partiet over sperregrensen. Nederlaget skapte ny usikkerhet, særlig i DKP. Partiets leder ønska i steden samarbeid med Socialistisk Folkeparti (SF). Nye hektiske diskusjoner førte imidlertid til lederskifte i DKP, og fra våren -91 går DKP helt og fullt inn for Enhedslisten.

Underskriftsinnsamling

Etter 90-valget ble det innført nye og byråkratiske regler for å få lov til å stille opp som politisk parti i Folketingsvalg i Danmark. Enhedslistens aktivister gjennomførte et omfattende arbeid med innsamling av underskrifter. I alt samlet man 30.000 navn, og Enhedslisten er dermed den eneste organisasjonen

utenfor Folketinget som har maktet å bli oppstillingsberettiget etter de nye reglene.

Avklaring

I november -91 blir det tredje årsmøtet avholdt. Her tilslutta Kommunistisk Arbeiderparti (KAP - AKPs gamle søsterparti) seg Enhedslisten. Samtidig ble et gjennomarbeidet valgprogram vedtatt, og den siste resten av vedtektsfestet parti-innflytelse ble fjerna. Årsmøtet vedtok også grunnlaget for kampanjen mot EF-unionen våren -92, og Enhedslisten bidro til det danske NEI både gjennom egen kampanje og gjennom aktivitet i de to NEI-bevegelsene.

Årsmøtene i 1992 og 1993 bekrefte at mange av de innledende organisatoriske problemene nå er avklart. Partienes formelle rolle i Enhedslisten er avskaffet, og organisasjonen er en ren medlemsorganisasjon med omlag 1.300 betalende medlemmer.

Valgmanifestet

Enhedslisten gikk til valg på følgende 10 hovedpunkter:

- 1) Ja til Europa og verden - Nei til unionen
- 2) Fordel arbeid og fritid
- 3) Ja til militær nedrusting - nei til militarisme
- 4) Avskaff ventelistene - nei til sosiale nedskjæringar
- 5) Bevar den offentlige service - nei til privatiseringer
- 6) Ja til bedre kollektivtrafikk - stopp Øresundsbroen og flere motorveier
- 7) Åpne grenser for flyktninger fra krig og forfølgelse
- 8) Mer rettssikkerhet - mindre politivold
- 9) De bredeste skuldrene skal bære det tyngste lasset
- 10) Økologi starter med Ø (*)

(*) I Danmark har alle partiene fått tildelt hver sin «bokstav», som brukes under valgkampen og ved valget. Enhedslistens bokstav er «Ø».

RV VIL STYRKE SAMARBEIDET MED ENHEDSLISTEN I DANMARK

Rød Valgallianses samarbeidspartner i Danmark – den rød-grønne Enhedslisten – var en av vinnerne i det danske folketingsvalget med 3,1 prosent av stemmene og 6 mandater (+6). En hovedgrunn til dette gode resultatet var Enhedslistens konsekvente EU-motstand. Den andre hovedgrunnen var et møysommelig arbeid med å overvinne gamle motsetninger på venstresida slik at det har vært mulig å forene fire venstrepartier – og partiløse aktivister i fag- og miljøbevegelsen. Enhedslisten ser derfor ut til å utvikle seg til et samlende parti for det meste av venstresida til venstre for Socialistisk Folkeparti.

RV vil foreslå for Enhedslisten å utvikle et tettere og mer regelmessig samarbeid. RV mener samarbeidsområder som peker seg ut særlig er:

- EU-motstanden
- Arbeidet i Stortinget og Folketinget
- Oppbyggingen av et nettverk for et mer slagkraftig venstresamarbeid i Europa.

Kamerat Stoltenberg

Thorvald Stoltenberg ble ikke valgt til FN's generalsekretær. Han ble også funnet for lett til stillinga som Natos nye generalsekretær. Men EU-kommisjonær kan han vel bli, tenkte statsministeren på 22-årsdagen for forrige nei-seier. Det var kanskje den skjeive alders- og kjønns sammensetninga i EU-kommisjonen som lå bak forslaget på Stoltenberg? Eller kanskje det var den gjennomslagskrafta han har vist, og den tiltrua han har blitt møtt med, i kamp for sine stillinger i FN og Nato?

Stoltenberg er nok en ekte arbeider.

Norsk Tjenestemannslag avholdt et debattmøte om EEC i regjeringssbygget i 1972, og da som nå var Stoltenberg en iherdig agitator for norsk medlemskap. Han var den ene innlederen. I sin brune fløyelsdress tok han en stol, satte det ene beinet på den, la armen på kneet og så ut over forsamlinga i det han begynte: «Kamerater!»

Lenge har nok kameraten gått og trøsta seg med sin forgjenger Knut Frydenlunds forpinte ord på fjernsynet valgnatta 25. september 1972: «Bare vent, vi kommer nok snart igjen». NRK, eller hvem det nå kan ha vært, fjerna denne god-

biten fra et av den norske historias høydepunkter. (Som alltid, spør Jens Chr. Hauge).

Men tenk om det går galt igjen? Det ville jo være trist om kameraten vår skulle gå glipp av alle disse møtene med alle disse interessante gamle mennene, og ikke minst den kameratslig lave lønna m.m. til et par millioner årlige kroner.

Ved et nei, står vi i fare for å gå glipp av en mann som ville snudd hele EU-kommisjonen trill rundt og lurt dem til å innføre Thorbjørn Jaglands spekulantkontrollerte drømmerike? Kan EUs gamle menn risikere å gå glipp av en vir-

kelig kamerat av fiskere, bønder, lavtlønte kvinner og eneforsørgere?

La oss da søke trøst i kameratens ønskede arbeidskontrakt. Den står i Maastrichttraktatens artikkel 126 punkt 1 og 2, og lyder sånn:

«1. Kommisjonen skal bestå av 17 medlemmer valgt i kraft av sin innsikt og hvis uavhengighet er uomtvistelig.

2. Kommisjonens medlemmer skal utføre sitt verv i full uavhengighet og i Fellesskapets alminnelige interesse.

Kommisjonens medlemmer skal under utførelsen av sine plikter

verken anmode om eller motta instruks fra noen regjering eller instans. De skal avholde seg fra enhver handling som er uforenlig med deres verv. Enhver medlemsstat forplikter seg til å respektere dette prinsipp og til ikke å forsøke å påvirke Kommisjonens medlemmer under utførelsen av deres oppgaver.»

Hvem kan etter dette si: Med kamerat Stoltenberg som EU-kommisjonær er jeg trygg?

etg

Naturlig og ventet dom

Skal Tyskland være et land med de samme rettighetene som andre land, er forfatningsdomstolens kjennelse naturlig. Den ble som ventet, og ingenting å hisse seg opp over. Men det er selvfølgelig et helt annet spørsmål om vi ønsker at Tyskland utnytter disse mulighetene. Det er Michael Klinski, norgesvenn, maoist og radikal miljøpolitiker, som sier dette.

Av Ove Bengt Berg

Kjennelsen ble som ventet fordi grunnlovens logikk allerede tillater militære aksjoner, så lenge de skjer innenfor kollektive sikkerhetssystemer.

Med murens fall og «to pluss fire-avtalen» mellom de allierte seiersmaktene og de dengang to tyske statene er den andre verdenskrigen også formelt slutt, uavhengig av gjenforeningen. Det betyr at det ikke lenger er mulig å legge andre formelle bånd på Tyskland enn på andre land. Kan Norge sjøl avgjøre hvor de vil bruke sine tropper, må også Tyskland kunne gjøre det samme. Annerledes er det ikke, sier Michael.

Bare maoistene for tysk samling

På den tyske ventresida, og blant de mange kommunistiske partiene, var det bare maoistene og noen få enkeltpersoner som var for ett Berlin og et samla Tyskland. Det var en av hovedgrunnene til at jeg begynte å jobbe politisk for KPD (Kommunistische Partei Deutschlands), som eksisterte mellom 1970 og 1980, sier Michael Klinski.

Kommunistpartier

Andre kommunistpartier var KPD (m-l), som oppsto som utbrytergruppe innenfor det gamle moskvaorienterte KPD og seinere knytta seg til Albania. Det var dette partiet Ernst Aust leda. KBW, Kommunistischer Bund West-Deutschland var det tredje parti-

et. I dag finnes partiet MLPD (Marxistisch-Leninistische Partei Deutschlands) og en gruppe i München som prøver å bygge opp igjen det gamle KPD (maoistene). Til sammen fikk disse partiene omtrent 65 000 stemmer i 1976, det vil si 0,15 prosents oppslutning. I Berlin hadde det ordinære Moskva-partiet rundt 3 prosents oppslutning i 60-åra, før oppslutninga falt brått til bare 0,4 prosent før murens fall. Det maoistiske KPD fikk 0,7 prosent med 11 000 stemmer ved bystyrevalget i 1975, men Berlin var partiets høyborg. Selv om alle fire kommunistiske grupper var landsomfattende, så hadde de egentlig forankring i forskjellige regioner.

Ingen kontakt øst-vest

Et interessant trekk ved Tyskland før samlinga var at opposisjonen i vest ikke ville ha noe med opposisjonen i øst å gjøre. Heller ikke opposisjonen i øst ville ha noe med opposisjonen i vest å gjøre. Unntaket var maoistene, men de lyktes ikke i å bygge opp noen organisasjon i øst. Seinere blei det kontakter mellom borgerbevegelsens forkjempere i øst og en del personer i det grønne miljøet i vest, mange av dem tidligere maoister.

Denne kontaktmangelen, kanskje mistilliten, kan også forklare noen av forskjellene mellom øst og vest i dag.

Fra Alternative Liste til Bündnis 90

Fra 1978 engasjerte Michael seg i Alternative Liste. I Berlin var AL uten konkurranse som venstreorientert alternativ, og Die Grünen bygde lenge ikke opp noen organisasjon i Berlin.

Utgangspunktet for denne lista var KPD og mange uavhengige aktivister fra miljøbevegelsen, samt noen få trotskister, sosialdemokrater og andre venstrefolk.

I 1989 blei AL en del av de grønne, og stilte under navnet Die Grünen/Alternative Liste.

Flere sluttet seg til AL, ettersom lista hadde suksess i valg. Mange av dem var mer tradisjonelle sosialister mellom sosialdemokratiet og moskvakommunismen. I 1989 fikk AL nesten 12 prosents oppslutning i Berlin. I bydelen Kreuzberg fikk lista hele 30 %, ellers varierende oppslutninga fra 5 til 50 prosent.

Etter 1990 blei det så en prosess for å slå seg sammen med de østtyske opposisjonspolitikere. Allerede i 80-åra hadde det utvikla

seg en tilpasning til parlamentarismen og til forpliktende regjeringsstøtte.

Ved valget i 1992 fikk Bündnis 90 13,5 % i vest og litt lavere i øst. Til sammenlikning fikk CDU 14 % i øst-Berlin.

Inn i byregjeringa

Valgresultatet i Berlin i 1989 var uventa positivt, og i seiersrusen gikk AL inn for et regjeringsamarbeid med sosialdemokratene SPD. Koalisjonsregjeringa kom i gang uten inngående diskusjon. En ble enige om å utsette de spørsmåla en var sterkt uenige om. AL ga seg i hovedsak i alle spørsmål, mens SPD ikke endra standpunkt i de sakene som ble utsatt. Mange i AL trudde at nå skulle medlemstallet få seg et virkelig oppsving.

Die Wende stanset debatten

ALs bystyregruppe sto hele tida til høyre for de aktive medlemmene, og var sterkt for samarbeidet med SPD. Blant aktivistene ble det flere og flere som kritiserte kursen.

AL var mot alle former for tysk samling og flertallet var mot samarbeid med den østtyske opposisjonen.

Det var en voldsom politiinnmarsj høsten 1990 mot husokkupanter som førte til brudd med regjeringsamarbeidet med sosialdemokratene. Michael synes det var en dårlig sak å ta politisk brudd på. Det var ikke lett å forstå for folk etter all tilpasning i andre spørsmål.

Miljøbevegelsen samla venstresida

Det er ingen synlig stemning for en økologisk politikk innafor de borgerlige partiene. SPD har forlatt det de måtte ha av miljøpolitikk. Partiet har ingen ny politikk å tilby velgerne.

De grønne i Tyskland har samla venstresida. Men det har likevel ikke klart å bli noe reelt opprør, en trussel mot det bestående.

Omgruppering mislykket

Klinski oppsummerer at forsøket på å samle sosialister gjennom «sosialistiske konferanser» rundt 1980 strandet. Det som førte de grønne til suksess var enheten i konkrete miljø saker og krav knytta til sosiale forhold. De som utviklet seg politisk til aktivt arbeid var ofte de som ikke var partipolitisk bundet.

Han mener at slikt konkret politisk arbeid ikke må kalles sosialisme. De grønne var skeptisk til sosialdemokratene, men utviklet seg dessverre (i det minste delvis) til deres støtteparti.

Retninger som Senterpartiet i Norge, et borgerlig parti som vil styre kapitalen, finnes ikke i Tyskland.

Demokratisk østtysk erfaring

De østtyske opposisjonsbevegelsene har andre politiske og organisatoriske erfaringer. Gjennom sine rundebordskonferanser med deltakere fra andre retninger, har de erfaringer som satser mer på samarbeid og sak til sak-diskusjoner. Denne praktiske orienteringa er et ideologisk fundament for borgerretsbevegelsen i øst, som gjør at de kan lære oss i vest noe, avslutter Michael Klinski.

Michael Klinski, Berlin

MLPD i Tyskland

Stans av intellektuelle, nei til kvinnekvotering

MLPD står for Tysklands marxist-leninistiske parti. For tida har det stans av inntak av intellektuelle medlemmer. Partiet avviser at det er forskjell på kvinner menn. Alle er jo proletarer. Kjønnskvotering er et uttrykk for sosialdemokratisk tvang, sier en bokselgende partirepresentant.

Av Ove Bengt Berg

Neuer Weg

I en sidegate til Karl Marx strasse i bydelen Neukölln i det tidligere Vest-Berlin, ligger den en liten bokhandel med navn Neuer Weg. Denne kombinerte butikken og bokkafen tar hjertelig mot en mann som representerer et revolusjonært parti, RV fra Norge.

AKP underskrev ikke

Vi kjenner AKP, sier den røykende talsmannen og tilbyr også meg den giftige bedøvelsen. Men jeg takker beskjedent under henvisning til at jeg er småborger, og kameraten smiler skjevt. Vi har vært på konferanse med AKP, sier han. Seinere undersøkelser viser at det stemmer, men konferansens uttalelse mangler underskrift fra AKP.

Erfarne splittelsesmakere

I en kort utgreiing om partiets ideologiske ståsted, tar partimedlemmet for seg trotskismen. Han hevder med engasjement at trotskistene har historisk og tradisjon og erfaring som splittelsesmakere, og at de har svært mye skade for ikke bare den kommunistiske bevegelsen, men også arbeidsfolk. Bare borgerskapet tjener på deres virke, påstår han.

Proletarer, ikke intellektuelle

Han forteller at det er et mål å holde andelen intellektuelle nede. For tida var det stopp av inntak.

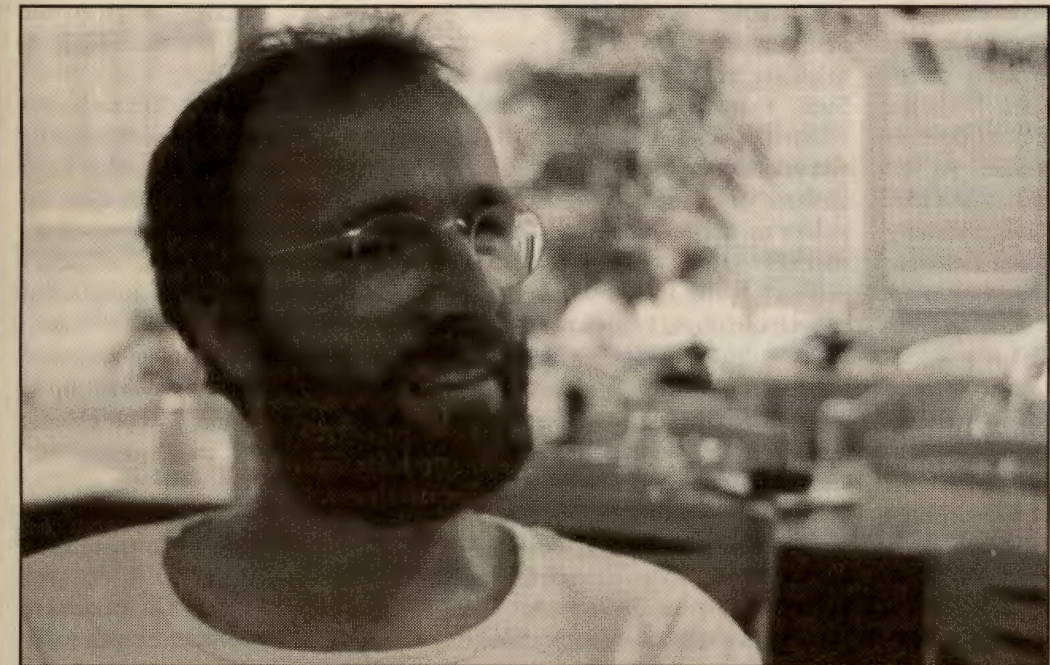
Avviser kvinnekvotering

En fornøyd kvinnelige proletar var en kort tur innom butikken. På spørsmål om kvinneandelen i medlemsmassen og ledelsen, var han litt nølende og sa at de i hans parti ikke stilte spørsmål om kjønn. Det var kaderens forhold til proletariatet som var det avgjørende. Det kunne kanskje være 40 prosent kvinner i ledelsen, sa han. Holdninger til kvinneundertrykking var en del av den proletære holdninga som ble tatt med i vurdering for høyere verv. Kvinnekvotering avviste han lettere sjokkert, og sa at det måtte være et uttrykk for sosialdemokratisk tvang.

Stoff

Ellers hadde bokhandelen, som var en del av en landsomfattende kjede for et forlag med det samme navnet, mye litteratur fra den tredje verden og særlig Latin-Amerika. Det ble solgt relativt dyre videoer fra partikameraters taler og annet oppbyggelig materiell. Mao Tse-Tungs verker var i salg, og sitatboka hadde kommet i nytgave. Tradisjonell europeisk skrivemåte var brukt på kineseren.

Til trøst for mange her hjemme kan opplyses at en av salgsartiklene var engangslightere. I to farger, rød og grønn med store bokstaver MLPD, på sida. Salget av de grønne så imidlertid ut til å gå svært dårlig.

Krefter mot kapitalismen

1. Klasseanalyser

Som en marxistisk parti, bør RV legge til grunn Karl Marxs ansatser til klasseanalyse, hvis disse gir fornuft. Problemet består imidlertid i at Marx ikke leverer noen konsistent klasseanalyse. Eller rettere sagt - han leverer tre tildels ulike tilnæringer til klasseproblematikken. Ikke desto mindre er klasser og klassekamp i selve kjernen av marxismen, og det er derfor all grunn til å behandle dette spørsmålet nøyaktig.

1.1 Et objektivt klassebegrep utfra eiendomsforhold

Sine første ansatser til en klasseanalyse gir Marx i Det kommunistiske manifest (hvis vi ser bort fra de klassebegrepene som angis i de økonomiske-filosofiske manuskriptene fra 1844 og Den tyske Ideologi - hvor proletariatet ikke er annet enn den hegelske ånd). Grunnlaget for klasseanalysen er her eiendomsforhold og klassene konstitueres ut fra sin relasjon til eiendom - de som eier produksjonsmidler, de som eier jord, og de som bare eier sin arbeidskraft. Dette leder til tre typer av inntekter - profitt, grunnrente og arbeidslønn. En rimelig klassedeling ut fra det vil sette salg av arbeidskraft til kapitalisten i sentrum. Problemene med denne klasseanalysen er imidlertid flere.

1. Den veldig skjematisk og fanger i liten grad inn dynamikken i klasse-relasjonene.

2. I de siste 30 årene har en objektivt klasseanalyse blitt voldsomt med at stadig flere faller utenom, dvs. problemene med de s.k. mellomlagene. Det har dermed blitt en heller meningsløs diskusjon omkring hvor disse gruppene "objektivt" hører hjemme - fordi klasseanalysen utfra denne perspektivet ikke er i stand til å svare på et slikt spørsmål. (Dette var også bakgrunnen for oppløsningen av det svære prosjektet "Prosjekt Klassenanalyse" i Tyskland på midten av 1970-tallet).

3. I den kommunistiske tradisjonen har et tredje problem oppstått - ved å klassifisere klassene objektivt har skrittet vært kort til å gi dem objektive interesser, og dermed gitt de som kjenner disse objektive interessene mulighet til å hevde at de handler på vegne av disse objektive interessene. Både sovjet-marxismen og den maoistiske m-l tradisjonen har ligget tett opp til dette.

4. Fokuset er feil fordi det konstituerer eiendomsforholdene som de sentrale. At Marx mente det i 1848

er forståelig, men han overvinner dette seinere, gjennom oppdagingen av arbeidsverditeorien. Det er kapitalens merverdiøkingsstvang som er det konsituerende moment i den kapitalistiske produksjonsmåte - ikke eiendomsforhold. Med de erfaringer vi har fra de s.k. sosialistiske landene - hvor det nettopp var eiendomsforholdene som ble transformert, men hvor utbytting og undertrykking fortsatte, gjør at vi når vi skriver programmer i dag, bør slutte oss til den "modne" Marx eget oppgjør med en slik klasseanalyse.

Det er med andre ord, for et revolusjonært parti, gode grunner til å forlate denne typen av klasseanalyser (selv om sosiologene fortsatt kan ha nytte av dem). Når vi er oppatt av klasser er det fordi vi mener de er sentrale i politisk og strategisk forstand, og da må klasseanalysen ha dette for øye, noe de to neste tilnærmingene har.

1.2 Klassene som sosiale aktører

De neste ansatsene hos Marx finner vi i de historiske skriftene, med særlig vekt på Louis Bonaparte 18. brumaire. Dette danner basis for det vi kan kalle «et aktivistisk klassebegrep» - og som heller enn å legge vekt på klassene som objektive størrelser ser på dem som et type av aktører som skiller seg fra partier og organisasjoner, men som likevel er noe langt mer enn «en sekk poteter». Dette knytter seg til problematikken om sosial konstruksjon, klassene konstruerer seg selv ut fra den virkelighet som er dem gitt. Marx spesifiserer klasseanalysen slik:

«For så vidt som millioner av familier lever under økonomiske eksistensbetingelser som skiller deres levesett, interesser og dannelse fra andre klassers og stiller dem i et fiendtlig forhold til disse, utgjør de en klasse. For så vidt som det bare består en lokal sammenheng mellom parsellbøndene og deres interesser likeartethet ikke skaper noe fellesskap, ingen nasjonal forbindelse og ingen politisk organisasjon blant dem, er de ingen klasse.» (Marx, Verker i utvalg, bind 3, s.236, Pax forlag).

En klasse er i denne analysen ikke et stabil, fast fenomen, men må skapes ved hjelp av egen aktivitet og organisering, og reproduseres gjennom aktivitet og organisering.

Eksistensen av en klasse forutsetter altså at klassen er seg bevisst sin eksistens som klasse (felles levesett, kultur og interesser, fiendtlighet til andres interesser samt nasjonale forbindelser og politiske organisasjoner). En slik klasse kan naturlig-

vis vanskelig eksistere «objektivt» uten samtidig å eksistere subjektivt (dvs. at skillet mellom «i seg selv» og «for seg selv» er overvunnet).

En slik klasseanalyse er viktig fordi den analyserer klassene utfra deres faktiske aktivitet og kamp. Økende aktivitet blant lønnsarbeiderne i offentlig sektor, streiker, organisering og felles plattformer uttrykker at disse lønnsarbeiderne er inne i en type klasseorganisering. Om denne blir felles med den tradisjonelle arbeiderklassen, eller sikter mot en egen organisering mer basert på profesjonsinteresser utgjør en kamp innad i disse gruppene, som handler bl.a. om hvem de skal sette seg fiendtlig i forhold til, - og resultatet er ikke likegyldig for revolusjonære. Når denne tilnærmingen bør ha prioritet, er det fordi denne typen klasseanalyser griper mer direkte inn i våre politiske prioriteringer og samtidig er det som best samsvarer med vårt politiske mål at arbeiderklassens frigjøring må være dets egen verk. Om arbeiderklassen utgjør over halvparten av befolkningen er uviktig, hvis denne halvparten ikke er i stand til å uttrykke sine interesser som felles, organisere seg rundt dem og sette dem fiendtlig til motsatte interesser i samfunnet. De revolusjonæres oppgave i samfunnet er derfor nært knyttet til organisering og politisering av de klassene vi mener må skape sosialismen.

1.3 Klassene konstituert ut fra kapitalforholdet

Marx gir imidlertid en tredje ansats til klasseanalyse i Kapitalen. Her ligger begrepene om utbytting og merverdi til grunn, fordi klassene konstitueres gjennom sitt forhold til kapitalforholdet og reproduseres eller endres utfra hvordan kapitalforholdet utvikler seg. Klassene vil da framtre utfra hvordan de er underlagt merverdiøkingsstvangen. De som er direkte underlagt den, som lever av å produsere merverdi for kapitalistene, utgjør den klassiske arbeiderklassen. Andre grupper er underlagt kapitalforholdet på en mer indirekte måte, ved at de f.eks. lever av merverdien, men samtidig er underlagt det samfunnsmessige behov for reproduksjonen av merverdi og de har selv ikke noen form for kontroll over den. Offentlig ansatte i skole, sosial- og helsevesen faller inn her. Andre igjen er underlagt merverdiøkingsstvangen gjennom konkurransen, men deltar ikke i utbyttingen i annet enn svært liten skala. Dette vil utgjøre småborger-skapet.

Formålet med analysen fra et slikt

Kronikkforfatter Jan O. Jacobsen

ståsted, er gjennom en analyse av kapitalismens utvikling, å se dynamikken i utviklingen av klasseforholdene, og hvordan kapitalforholdet griper inn som styrende i de ulike gruppene på ulikt vis, dvs. at de i større eller mindre grad kan opptre autonomt av kapitalforholdet. Dette danner basis for analysen av deres handlingsalternativer.

Mange har påpekt en viktig paradoks som opptre med en slik klasseanalyse - at en lærer i den offentlige skole/hjelpepleier på et offentlig sjukehus ikke er utbyttet, men at en lærer i en privatskole (som for den saks skyld kan tjene bedre) og en hjelpepleier på et privatsjukehus, er det. For det avgjørende her er ikke hva de produserer, men at de produserer merverdi for kapitalisten. Mens det er tjenestens bruksverdi som står i sentrum i det offentlige, vil det være dens bytteverdi som er styrende i det private. Paradokset ligger likevel i at gruppene utfører stort sett samme typen arbeid, er underlagt samme type av hierarkisk styring og kontroll og de er også for en stor del underlagt omtrent tilsvarende krav om effektivitet og rasjonalisering. Og hvordan kan det da være riktig å putte den ene delen i mellomlagene og den andre i arbeiderklassene?

Men slike paradokser er problematiske bare hvis vi legger bestemte moralske verdier i klasseplassering. Som analyseredskap blir tilnærmingen analytisk uproblematisk, ved at det er en faktisk forskjell på å direkte være underlagt kapitalforholdet og å være underlagt det mer indirekte. F.eks. vil en skolestreik ved en privatskole kunne ramme arbeidsgiver direkte, mens en skolestreik i det offentlige er langt mer indirekte økonomisk - men langt mer politisk og en privatisering vil opplagt endre deres kampbetingelser. Så lenge vi lever i en kapitalistisk produksjonsmåte er vi alle underlagt kapitalens merverdiøkingsstvang - og våre liv er på svært mange måter preget av dette, men utfra hvor vi befinner oss i samfunnet er

vi underlagt den på ulik måte og i ulik grad. Klasseanalysen tar sikte på å vise dette. Klasseanalysen ut fra dette perspektivet har altså ikke moralske implikasjoner, men tar sikte på å analysere folks situasjon og kampbetingelser utfra kapitalens utviklingslogikk.

2. Hvordan vi mener programmetts klasseanalyse bør være.

Slik vi leser programforslaget innledes det med en tilslutning til den første typen av klasseanalyser - dvs. den objektive ut fra konstituering utfra eiendomsforhold. Men den øvrige delen av programforslaget viser at det er det aktivistiske klassebegrepet som benyttes, dvs. klassene som samfunnsmessig konstruerer seg selv - innenfor de rammer som er dem gitt. Vi mener den siste delen av dette programpunktet er meget bra, men at programmet også eksplisitt teoretisk må innarbeide denne forståelsen.

Dette mener vi best kan gjøres ved å ha et punkt som heter «klasseanalyse», som kommer foran punktet «Krefter som bekjemper kapitalismen». Dette punktet bør inneholde en kritikk av den klassiske klasseanalysen, men samtidig vise at hvordan og i hvilken grad vi er underlagt kapitalforholdet er bestemmende for konstitusjonen av ulike samfunnsgrupper, deres situasjon og kampbetingelser. Deretter må en tilslutte seg et aktivistisk klassebegrep, ved å vise at de ulike samfunnsgruppene gjennom utvikling av felles interesser, felles organisasjoner og ved å sette seg fiendtlig til andre interesser blir sosiale klasser. Dette leder så fram til punktet om «krefter som bekjemper kapitalismen» der et revolusjonært partis oppgaver i forhold til de ulike klassene må legges opp.

Jan O. Jacobsen, Bergen Sentrum RV

Arnljot Ask og trotskismen

I Opprør nr. 6 har Arnljot Ask et merkelig innlegg. Han vrir debatten om Samir Amin og «delinking»-teorien over til et «oppgjør» med trotskismen, som han mener «har kunnet komme noe på offensiven i visse miljøer». I sitt oppgjør tar Ask i bruk tvilsomme debattknep som bare er egna til å forsure og forvirre en konstruktiv diskusjon i RV.

Først, forvrengning av motstanderens synspunkter: Ask skriver at det er en «gammel-trotskistisk tese at nasjonal forsvars- og frigjøringskamp er borgerlig og reaksjonært i vår tid». Dette er sludder. Verken Trotskij sjøl, eller Fjerde Internajonalen har noengang hevdet noe slikt. Det er ingen tvil om hvor dagens trotskister står i f.eks. kampen i Nord-Irland, Euzkadi og Kurdistan.

Videre skriver Ask at «trotskismens alternativ ... blir reformisme og motstand mot revolusjonære omveltninger, mens en venter på den

reine proletare verdensrevolusjonen som skal springe ut fra sentraene i nord.» Mer sludder. Fundamentet for Trotskij's teori om den permanente revolusjonen er nettopp at den imperialistiske kjeden vil brytes i sitt svakeste ledd, og at dette leddet meget godt kan finnes seg i de mindre utvikla landa. Trotskistiske bevegelser i land i den tredje verden bedriver i dag en helt annen politikk enn «reformisme» og «venting».

En annen ting er at vi betviler at en utvikla sosialisme kan bygges i ett enkelt land, det være seg i Sør eller Nord. Her får vi i parentes bemerket også følge av Pål Steigan (se siste nummer av Røde Fane). Det er kanskje han Ask sikter til med den «trotskistiske innflytelsen i visse miljøer»?

Dernest, Ask insinuerer at trotskister «egentlig» mener noe annet enn det de sier: Han skriver: «Det ville være logisk ut fra det trotskistiske ståstedet... å inngå en taktisk

allianse med ja-folka i en kamp mot et enslig Norge utafor EU». Dette kan ikke tolkes på noen annen måte enn at «trotskistene» «egentlig» er mot å drive EU-kamp. Dette er også sludder. Både AMGerne i RV og IS er dypt involvert i EU-kampen. Det samme gjelder for eksempel det trotskistiske partiet i Danmark (som er en del av Enhetslisten). En annen sak er at vi legger hovedvekta på klasseinnholdet i EU-kampen framfor det nasjonale.

Dersom Ask hadde klart å styre unna denne typen tvilsomme polemikk, hadde vi kunnet konsentrere diskusjonen om de reelle uenighetene. For de er uten tvil til stede. Når Ask konkluderer sitt innlegg med at det er «folkene og nasjonene i den tredje verden (som) står i spissen for kampen for sosialismen i dag», så er vi uenige. Det finnes fortsatt viktige folkelige kamper som tar sitt utgangspunkt i kampen for nasjonal sjølbestemmelse, men

i de aller fleste land i den tredje verden er det klassekamp og ikke nasjonal frigjøring som står på dagorden. Kampen zapatistene i Mexico fører, retter seg både mot USAs NAFTA-prosjekt og mot det mexicanske statsbærende PRI-partiet. Utviklinga i f.eks. Latin-Amerika de siste tiårene gjør det klart at det er arbeiderklassens og andre folkelige sektorers klasseinteresser som er utgangspunkt for kampen, og at kampen rettes mot det egne landets borgerskap. Å snakke om den tredje verdens nasjoner som en anti-imperialistisk kraft er derfor i beste fall tilslørende.

Hva som vil utgjøre «hovedkrafta» i kampen for sosialismen i åra framover, er etter min mening helt åpent. Det er mulig at nye sosialistiske åpninger kan komme i den tredje verden. Det er mulig at fokus vil ligge i det tidligere Sovjetunionen. Det er mulig at et gjennombrudd vil ligge i Vest-Europa. Kampene i de ulike delene av det

Innlegg

imperialistiske systemet påvirker hverandre og tjener hverandre gjensidig. Hva var det som var «hovedkrafta» i oppløsninga av det portugisiske koloniveldet? Var det frigjøringskampen i koloniene? Var det motstanden mot fortsatt kolonikrig blant portugisiske rekrutter og offiserer? Var det den breie motstanden mot diktaturet i Portugal? Etter min mening betyr søken etter «hovedkrafta» en fare for å miste helhet og sammenhenger, og at fokus for RVs internasjonale arbeid kan låses fast i ferdige skjemaer. Derfor er jeg skeptisk til å ta inn slike formuleringer i forslaget til prinsippogram.

Rune Soma

Hva slags organisasjonspraksis?

Gjertrud Skarholt har vært i Bergen. Der har hun vært på møte i Bergen RV, der hun representerte AU i RV. I følge reportasje i Opprør nr. 6, har hun der gått imot RVs sentrale opplegg for EU-kampen.

Hun mener at plakater og løpesedler fra RV har «nasjonalistiske overtoner», og at de ikke treffer.

I dette innlegget skal jeg ikke gå inn på en diskusjon om hvorvidt materialet er godt eller ikke. Jeg skal heller ikke spørre hva i all verden hun mener med nasjonalistiske overtoner, eller om hun er uenig i parola «Nei til salg av Norge».

Det kan være et interessant diskusjon i seg sjøl, men viktigere i denne forbindelse er det at tillitsvalgte i RV reiser rundt og motarbeider sin egen organisasjon.

RV har laga et opplegg for valgkampen. Det kan medlemmene i RV være enige i eller uenige i, de kan synes hva de vil om plakater og løpesedler. De kan til og med la være å dele ut det de ikke liker. Men folk som sitter i AU får i all anstendighets navn trekke seg fra oppgaver hvor de skal representere RVs politikk viss de er så uenige i den.

Det finnes anstendige måter å for-

holde seg på når en er i mindretall i en organisasjon eller i en organisasjons ledelse. En kan enten melde seg ut av organisasjonen, eller trekke seg ut av tillitsverv. Viss en mener at det en er uenig i er av underordna betydning, får en melde fra om uenigheta si, og ikke representere organisasjonen på de områdene. Og viss en likevel gjør det, får en la være å angripe egen organisasjon.

Viss det som står i Opprør stemmer, bør Gjertrud Skarholt vurdere sin jobb som reisende i organisasjonen for RVs vedtatte politiske linjer.

Kampen mot norsk EU-medlemskap er den viktigste politiske kampen for tida. Det er ikke en kamp en kjører politiske kjepphester på, men en kamp hvor vi trenger all den enhet vi kan få.

Solveig Aamdal

Ungdommen og flagget

I opprør nr. 6. 94 blir det referert til uttalelser om ungdoms syn på flagget, og det nasjonale spørsmål generelt. Bergen RV har tydeligvis fått det for seg at at de vedatte linjene ikke duger lenger, og nå sånn helt på tampen av EU debatten vil finne på noe nytt. Noe annet går ut på å bryte helt med hva flertallet mener om det nasjonale spørsmålet. En ting er at

de bryter med prinsippene for den demokratiske sentralismen, noe annet er at argumentasjonen ikke henger på greip.

Den erfaringen Rød Ungdom har med bruk av nasjonale symboler er udelt positive. Flagget står sterkt som et frihetssymbol blant folk. Etter andre verdenskrig er flagget blitt et symbol på nasjonalfrigjøring. Når JA og NEI sida framstilles i media er det norske flagget symbolet for NEI sida. Det er en grunn til å bruke det. En annen grunn er at høyreekstremistene i dette landet tar nasjonale symboler til inntekt for seg og sine. Det kan vi ikke tillate. Viss flagget blir assosiert med fascister har vi tapt mye. Viss flagget derimot blir et radikalt frihetssymbol som trosser makta er det en seier for oss.

Vi må vise folk at en union er uforenelig med et nasjonalt sjølstyre, og det er et spørsmål som folk er opptatt av. Det er viktig å se sammenhengen mellom klassekampen og det nasjonalespørsmålet. Når makta prøver å svekke det rettene som folk har kjempa seg til, ved å svekke nasjonalstaten, får vi en sammenheng mellom klassekamp og nasjonal kamp. Eller som Mao sa det: «I en kamp som har nasjonal karakter, tar klassekampen form av nasjonal kamp. Det viser at det identitet mellom dem».

Når personer i Bergen RV uimotsagt får hevde at «ungdom i dag synes flagget er ekle greier, fordi de er

flasket opp med fargerikt fellesskap» er det et utsagn som lukter vondt.

Rød Ungdom er Rød Valgallianses ungdomsorganisasjon. Vi driver med ungdomspolitik, og påberoper oss en viss kompetanse på området. Rød Ungdom skjønner ikke helt hva som menes med utsagnet om at ungdom i dag synes flagget er ekle greier. Dette er erfaringer som ikke rimer med vår praksis. Tvert om merker Rød Ungdom en økt oppslutning om disse spørsmålene.

Harald A. Selvær,
nestleder i Rød Ungdom

«Oslo avgjør EU-saka»

Siste Opprør hadde reportasje fra utvidet styrekonferanse i Oslo RV der innspurten i EU-kampen var temaet.

Det er vel og bra at hovedstadens RV driver Nei arbeid. Men jeg synes det er all grunn til å reagere på de argumentene som tydeligvis skal brukes for å drive en bedre Nei-kamp enn andre nei-menesker driver. En Gunnar Berg fra Metall RV «mente at SP bare var opptatt av bonderomantik. RV kan for eksempel ta opp at faglige og sosiale rettigheter som er slåss fram gjennom hundre år forsvinner med et unionsmedlemskap. Dette er ikke bonden opptatt

av - han sentrerer seg bare rundt grautfatet, uttalte metall-RVeren.»

Dette er kjente toner fra toptillitsvalgte i fagbevegelsen. At slike argumenter og påstander skulle komme fra noen som kaller seg RV-ere er mildest talt sjokkerende.

Undertegnede har over ei lang periode jobbet i NEI til EU på Gjøvik der vi samarbeider blant annet med bønder og bondeorganisasjoner i EU kampen. Det er mulig bøndene her i området er mer vidsynte enn bøndene Berg måtte kjenne. Min erfaring er i hvert fall at det nettopp er de som er opptatt av «grautfatet» som viser det største initiativet og vidsynet i forhold til å kjøre allianser i EU-kampen.

At RV i Oslo skal vinne EU-kampen ved hjelp av reimspikka og grunnløs bondehets gjør meg svært betenkt for framtida. I min barne-lærdom sto det noe om at bøndene var arbeiderklassens viktigste strategiske allierte. Så ikke i dagens Oslo RV.

Det er forøvrig en gylle regel - har i hvert fall vært det - å holde indre uenigheter unna offentligheten fram til folkeavstemningen. Dett kan en være enig eller uenig i. Men den generelle bondehetsen som kommer på trykk i Oppør tjener ingen andre enn tilhengerne av EU medlemskap.

Derfor en oppfordring til Oslo RV og til Opprør-redaksjonen: Skjerp dere!

Einar Gullord

Neste nummer:

Frister for innlegg/stoff til nr. 9 er 3 november

Sendes til:

Rød Valgallianse v/Opprør-redaksjonen

Gøteborggt 8

0566 Oslo

Innlegg i Opprør:

Innsendte debattinnlegg plasseres oftest på debattsidene.

Passe lengde på et debattinnlegg er ca. 500 ord eller ca. 3000 tegn

hvis du bruker PC. Innlegg som er lengre enn det, er det sjanse for at vil bli forkortet.

Flere sender nå innlegg på disketter. Opprør returnerer disketten om du vedlegger returporto.

Abonnement:

Abonnement for ikke-medlemmer koster kr. 100,- pr.år.

Betal til:

Opprør, Gøteborggt. 8, 0566 Oslo, postgiro 08230311944.

For RV-medlemmer inngår abonnement på Opprør i kontingenten.

RV-grupper må sende medlemsfortegnelser til Oslo.

Lett knark

I disse EU-tider er det best å sko seg godt, for det hagler av argumenter og kronargumentet er det allmenngyldige «Vi kan ikke stå utenfor»!??? Hørt den du og? Jeg snakka nettopp med ei ung jente som har reist rundt i Europa den siste tida og hun fortalte at det som sjokkerte henne mest i EU var at så mange ungdommer dopa seg i forhold til det hun opplever i Oslo. I ulike miljøer er det helt godtatt å leve på trygd og ellers skaffe seg penger til rus på ulovlig vis. Politiet lar dem stort sett være i fred. Dette må undersøkes, tenker jeg, med narkotikasjefens ord i bakhodet, for han mener det er så viktig å være en

del av Europa for «da kan vi samarbeide om å få bukt med narkotikaen».

Det høres jo fint og riktig ut, men ser man på hvordan EU fungerer i forhold til dop, ser det ikke fullt så bra ut. EU betyr fri flyt av både hasj, amfetamin, heroin og ecstasy, narkoliberalisme som fører unge rett inn i helvete. For tidens melodi er å være liberal, må vite. Spania og Nederland er mest liberale, de synes det er så fint at ungdom får seg en rus at de har klassifisert det livsfarlige stoffet ecstasy som en «soft drug»!!! Det er jevngodt med å si at en person som blir tatt med «narkotika light» er innafør loven.

Og tilhengernes lovpriste EU setter naturligvis dopliberalismen i system, det er også EU-taktikk. For den tidsriktige trenden i EU-parlamentet er å stemme for avkriminalisering, slik sikrer liberalistene at det skal være lett å få tak i undergangsstoffet. Både Nederland, Spania, Hellas, Italia, Tyskland og Danmark har allerede innført avkriminalisering av flere typer dop, så den prosessen er på skinner. Det gjenstår bare å hoppe på doptoget for de EU-landene som ennå nøler med legalisering. «Das geth scon», som tyskerne sier, «det går seg nok til», eller noe i den retning. Og Tyskerne vet hva de snakker om. Legalisering og fri flyt er veien til suk-

sess, markedet bestemmer prisen og den som blir tatt med lovlig dop får heller ingen straff. På den måten slipper så mange unge å sitte i fengsel, det koster penger. Dessuten gjør ikke dopa ungdommer opprør. Så saken har mange bekvemme sider.

EU-tilhengerne prater med store fakter om at «EU har prioritert kampen mot narkotika høyt». Store ord og fett flekk, som bestemora mi pleide å si. For selvfølgelig eksisterer det en FN-konvensjon om narkotika med fine ord om kamp mot ondet.

Liberalismen er fine greier, sier Ja-folket, det vet de unge i

Nederland og i Schlesvig-Holstein i Tyskland. De kan helt lovlig plystre stillferdig med 30 gram cannabis i lomma uten å værere redde for å bli putta bak lås og slå. Doperne er på vei til å bli helt lovlydige og får en klapp på skuldra av mang en EU-parlamentariker.

Det blir ikke sånn i Norge», sier Ja-folket. Jeg tror vi er mange som ikke vil ta ansvar for den klisjéen.

Astrid Hamre